

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI
KATEDRA SLAVISTIKY**

**ČESKÁ REPUBLIKA V POVĚDOMÍ SOUČASNÉ RUSKÉ
SPOLEČNOSTI**

**THE CZECH REPUBLIC IN AN AWARENESS OF
A CURRENT RUSSIAN SOCIETY**

**ЧЕШСКАЯ РЕСПУБЛИКА В СОЗНАНИИ
СОВРЕМЕННОГО РОССИЙСКОГО ОБЩЕСТВА**

VYPRACOVAL: Emil Pluháček

VEDOUCÍ PRÁCE: prof. Ludmila Stěpanova, CSc.

2014

Prohlašuji, že jsem uvedenou práci vypracoval samostatně a uvedl všechny použité prameny.

V Olomouci, 14. 4. 2014

---

podpis

Děkuji paní prof. Ludmile Stěpanové, CSc., za ochotu, konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla. Také bych chtěla poděkovat své rodině za podporu a trpělivost, které se mi od nich v průběhu studia dostalo.

Obsah

ÚVOD.....	6
1. TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1.1. POLITICKÉ VZTAHY	8
1.1.1. Vztahy v období 1. světové války	9
1.1.2. Vztahy v období 2. světové války	9
1.1.3. Československo – strategický parter Sovětského svazu.....	10
1.1.4. Pražské jaro a „srpen“ 1968	11
1.1.5. Vztahy po roce 1989.....	12
1.2. VZTAHY VE VĚDĚ.....	13
1.2.1. Chemie.....	14
1.2.2. Lékařství	14
1.3. OBCHODNÍ VZTAHY	15
1.3.1. Vzájemná výměna služeb	17
1.4. VZTAHY VE SPORTU	18
1.4.1. Zimní olympijské hry 2014.	20
1.5. VZTAHY V KULTUŘE	21
1.5.1. Vztahy ve výtvarném umění.....	22
1.6. NÁRODNOSTNÍ MENŠINY	23
1.6.1. Česká menšina v Rusku.....	23
1.6.1.1. České velvyslanectví a konzuláty v Rusku	23
1.6.2. Ruská menšina v Česku.....	24
1.6.2.1. Ruská inteligence v Praze	24
1.6.2.2. Ruské velvyslanectví a konzuláty v České republice	26
2. PRAKTICKÁ ČÁST.....	27

2.1.	ANALÝZA DOTAZNÍKŮ	27
2.2.	STEREOTYPY O ČR.....	34
2.3.	ČETNOST VÝSKYTU <i>ЧЕШСКИЙ/АЯ/ОЕ/ИЕ</i> , <i>ЧЕХИЯ</i> VE VYHLEDÁVAČI YANDEX	35
2.3.1.	Adjektivum <i>чешский</i>	35
2.3.2.	Adjektivum <i>чешская</i>	36
2.3.3.	Adjektivum <i>чешское</i>	36
2.3.4.	Adjektivum <i>чешские</i>	36
2.3.5.	Substantivum <i>Чехия</i>	37
2.4.	INTERNETOVÉ ZDROJE INFORMACÍ O ČESKÉ REPUBLICE.....	37
2.4.1.	Zdroje s faktickými informacemi.	37
2.4.2.	Zdroje s objektivními informacemi.	38
2.5.	OBYČEJNÝ „ČESKÝ DEN“ V ŽIVOTĚ RUSŮ.....	39
2.6.	PŘEJÍMÁNÍ SLOV	40
	ZÁVĚR.....	41
	РЕЗЮМЕ.....	44
	BIBLIOGRAFIE.....	50
	PŘÍLOHA	54

ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá česko-ruskými vztahy od 19. století do současnosti a dále tím, co ví současná ruská společnost o České republice. Výběr tohoto tématu byl motivován především mým zájmem o vývoj vztahů Ruska a České republiky a také možností sbírání materiálu během mé měsíční stáže v Petrohradě.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, do jaké míry znají Rusové Českou republiku, vezmeme-li v úvahu, že více jak čtyři desetiletí, počínaje rokem 1948, spadala pod vliv Sovětského svazu. Během mé měsíční stáže jsem formou dotazníků nasbíral materiál, který mi společně s dalšími materiály, pomůže zjistit povědomí současné ruské společnosti o České republice.

V teoretické části své bakalářské práce seznamuji čtenáře s významnými událostmi od 19. století do současnosti, které měly vliv, jak pozitivní tak negativní, na československo-sovětské respektive na česko-ruské vztahy v různých oblastech. Toto období jsem si vybral proto, že si myslím, že právě od 19. století se začaly vzájemné vztahy mezi oběma zeměmi rozvíjet. Zpočátku je dána charakteristika mezinárodních vztahů a poté je popisováno několik vyznaných oblastí v československo-sovětských respektive česko-ruských vztazích. Mezi tyto oblasti patří politika, věda, ekonomie, sport a kultura.

Největší pozornost je věnována vzájemným politickým vztahům, které se vytvářely na základě historických okolností. V rámci politických vztahů jsou popisovány vzájemné vztahy v období 1. světové války, meziválečném období, v období 2. světové války. Dále pak v době kolem „Pražského jara“, sametové revoluce až do současnosti.

V oblasti vědních vztahů je dána charakteristika vztahů v lékařství a chemii, ve které jsou vzájemné vztahy charakterizovány na základě spolupráce mezi Bohuslavem Braunerem a ruským profesorem Dmitrijem Ivanovičem Mendělejevem. Část o obchodních vztazích se věnuje vzájemné výměně služeb a je zde také uvedeno desatero úspěšného obchodování s Ruskem. Ve vzájemných sportovních vztazích se věnují především lednímu hokeji, protože jak Česká republika tak Rusko patří k hokejovým velmocem. Také se zde věnují XXII. Zimním olympijským hrám, konaným v únoru tohoto roku, kde se mimo jiné věnují firmám, které se podílely na průběhu her. V oblasti kultury se pak věnují především ruským kulturním činitelům, kteří se proslavili v České republice

a opačně. Také se zde popisuje činnost dvou kulturních organizací. Jedná se o Ruské středisko vědy a kultury v Praze a o České centrum v Moskvě. V rámci kultury se věnují i výtvarnému umění.

Po popsání vzájemných vztahů ve vybraných oblastech se věnují národnostním menšinám a jednotlivým zastupitelským úřadům (velvyslanectvím a konzulátům) na území České republiky, respektive Ruska.

V teoretické části se většinou opírám, kromě svých poznatků, na knihu Česko-ruské vztahy v 19. a 20. století, jejímiž autory jsou Jan Němeček a Emil Voráček a jedná se o soubor monografií různých autorů.

V praktické části je na základě excerpovaného materiálu vytvořena analýza povědomí současné ruské společnosti o České republice. V průběhu analyzování výše zmíněné problematiky budu vycházet z dotazníkového šetření, které jsem prováděl v dubnu 2013 v ruském městě Petrohradu, kde jsem byl na měsíčním studijním pobytu a dále pomocí internetového dotazníku.

V praktické části se dále věnuji stereotypům o České republice, rozšířeným v současné ruské společnosti.

Počátek 21. století byl ve znamení rozvoje internetového připojení a počet domácností s připojením k internetu celosvětově roste a tak není divu, že většinu informací získáváme na internetu. Proto jsem se rozhodl zjistit, jaké informace je možné získat při zadání hesla *Чешская Республика, Чехия, Чешский* apod., protože i toto je ukazatelem oblastí, o kterých Rusové mají větší znalosti, resp. zájem. Jako zdroj slouží největší ruský prohlížeč Yandex (Яндекс). Také se věnuji tomu, jaké informace o České republice mají na internetových stránkách k dispozici obyvatelé Ruska.

Praktická část dále pokračuje popisem toho, s jakými českými výrobky se mohou ruští obyvatelé během dne setkat a je zakončena částí věnované přejímání českých slov do ruského jazyka.

1. TEORETICKÁ ČÁST

Ještě před samotným rozbořením vzájemných československo-sovětských, respektive česko-ruských vztahů, bylo by dobré vysvětlit, co je pojmem *vztah* vlastně chápáno. Jedna z mnoha definicí by mohla být tato: „Mezilidský vztah, cizím slovem interpersonální vztah (chápáno jako vztah lidí) je obecná vlastnost konkrétního člověka, která se váže k jinému člověku nebo skupině lidí. Je založen na schopnosti najít, budovat, udržet, případně ukončit vztah. V praxi může tato vazba nabývat nejrůznějších podob a vždy záleží na dalších okolnostech a podmínkách její existence“ (http://cs.wikipedia.org/wiki/Mezilidsk%C3%BD_vztah). V ideálním případě je to vztah výhodný pro všechny strany, které jsou v něm účastni.

1.1.POLITICKÉ VZTAHY

První vážnější rozvoj vztahů v politice, ale dalo by se říct i ve vzájemných vztazích obecně, nastal na přelomu 60. a 70. let 19. století, kdy vzrostl v české společnosti zájem o Rusko. Bylo to způsobeno tím, že roku 1866 se Prusko dostalo do čela německých snah o sjednocení. V tomto období začala hojně odcházet česká inteligence do Ruska. (Vacek 2011: 395 - 403)

Ze všech politiků se o rozvoj vztahů mezi oběma zeměmi nejvíce zasadil první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk, který napsal dílo *Rusko a Evropa*. „Masarykův obraz Ruska nebyl neměnný. Podléhal jeho prohlubujícím se znalostem o ruském prostředí. Je svým způsobem již klišé konstatovat, že Masarykův pohled prošel proměnami od mladistvého okouzlení Fjodorem M. Dostojevským (1821-1881), k němuž jej přivedl ve Vídni ruský profesor filozofie Ernest L. Radkov (1854-1928), a od živého zájmu o Lva N. Tolstého (1828-1910) přes kritické zhodnocení minulého Ruska, patrné v Masarykově nejrozsáhlejších díle *Rusko a Evropa*.“ (Vlček 2011: 314). Jeho vztah k Rusku můžeme demonstrovat i na úryvku z knihy *Rusko a Evropa*, který otiskl časopis *Reflex*: „Musím doznat, že Rusku mi bylo a je nejzajímavější zemí; návštěva v Rusku mě mnohem více překvapila, ačkoli jsem Slovan, než návštěva v kterékoli jiné zemi. Anglie, Amerika atd. mě vůbec nepřekvapily; i nejnovější věci připadaly mi jen jako

zřejmé pokračování v tom, co vidím a prožívám doma ... Evropan žijící s přítomnou dobou bezděky již obrátil své myšlenky k budoucnosti; anticipuje závěry k daným premisám historickým – v Rusku je přenášen do minulosti, často do středověku, a to se pak jeví úplně jinak než moderní život nejpokročilejšího Západu. Tento celkový dojem nemůže snad být zesílen v nekřesťanských zemích asijských a afrických, poněvadž jsou právě jiného rázu, kdežto Rusko má ráz stejný, tutéž jakost, Rusku je, čím Evropa byla ...“ (Reflex 27/2011: 33)

1.1.1. Vztahy v období 1. světové války

Během první světové války Česko, tehdy však součást Rakouska-Uherska, bojovalo proti Ruskému impériu. Bylo to dáno tím, že Rakousko-Uhersko patřilo k Trojspolku, kdežto Ruské impérium bylo členem Trojdohody. Tyto dvě unie států pak proti sobě v první světové válce bojovaly. Avšak na ruském území se během první světové války vytvořily tzv. Československé legie, které naopak bojovaly proti Rakousku-Uhersku a poté i na straně cara proti Rudé armádě. Československé legie se vyznamenaly v bitvě u Zborova (2. Července 1917) a po ní došlo, za přispění T. G. Masaryka, k rozšíření legií, které na konci toho že roku čítaly skoro 40 000 dobrovolníků.

Avšak došlo ke zhoršení. Trockij rozhodl, že vojáci, kteří nebudou začleněni do Rudé armády, budou pracovat v průmyslu. Na konci května roku 1918 došlo k útoku bolševiků na československý vlak nedaleko Omsku. Avšak legionáři zahájili protiútok a časem kontrolovali důležité body Transsibiřské magistrály a velkou část Sibíře. Poté se přesunuli do Vladivostoku, nad kterým po tuhých bojích převzali kontrolu a odtud se pak na československých lodích, koupených v Japonsku, a spojeneckých lodích dopravili do Československa. Na začátku září 1920 americká loď Heffron vykonala poslední transport legionářů, i když bylo původně plánováno, že legionáři zůstanou na Rusi a budou tvořit jádro sil proti bolševismu. (http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ceskoslovensk%C3%A9_legie)

1.1.2. Vztahy v období 2. světové války

Československo-sovětské vztahy se v tomto období neustále měnily. Na počátku byl sovětský protest proti okupaci českých zemí či podpora Edvarda Beneše sovětským zástupcem při projednávání jeho protestu. Avšak na podzim roku 1939 došlo ke zhoršení

vzájemných vztahů. V srpnu totiž došlo k podepsání sovětsko-německého paktu o neútočení. Dokonce došlo i k uzavření československého velvyslanectví v Moskvě. Vzájemné vztahy sice ochladly, avšak ani tak se nedá říct, že by vztahy mezi oběma zeměmi přerostly v nevraživost. Edvard Beneš a jeho spolupracovníci si byli vědomi síly SSSR a doufali, že odstoupí od paktu o neútočení. Proto se nezapojili do protestů proti SSSR, který napadl Finsko.

V průběhu války ve vzájemných vztazích došlo ke změnám. Zlomem byl útok nacistického Německa na Sovětský svaz. Velvyslanec I. M. Majskij nabídl, aby byly vytvořeny československé vojenské jednotky na území SSSR a jeho prostřednictvím se rovněž sovětská vláda zaručila, že nebude zasahovat do československých věcí a nechá obyvatele Československa, aby si sami rozhodovali o vnitřní struktuře státu. V souvislosti s tímto, pak došlo 18. července 1941 k podepsání československo-sovětské spojenecké smlouvy. (Němeček 2011: 23 – 48)

Dovolím si říct, že nejlepší vztahy v tomto období byly bezpochyby na konci 2. světové války. Bylo to způsobeno tím, že československý lid viděl v Sovětském svazu svého osvoboditele. Osvoboditele, který ho vymanil zpod německé okupace.

1.1.3. Československo – strategický parter Sovětského svazu

Československo bylo v meziválečném období velice vyspělým státem, šestým nejprůmyslovějším v celé Evropě i přesto, že nedisponovalo velkými zásobami nerostných surovin. Velice výkonný byl jak lehký tak i těžký průmysl. Tím se Československo odlišovalo od ostatních států, kde musel komunistický režim začínat proces industrializace prakticky od nuly. Velice dobře na tom byl i zbrojní průmysl, což se projevilo před začátkem druhé světové války, kdy byla československá armáda považována za nejlépe vyzbrojenou armádu ve světě.

Není tedy překvapující, že po druhé světové válce začal stoupat podíl Sovětského svazu na československém zahraničním obchodu, který byl v roce 1957 skoro třetinový. Po válce byl evropským státům nabídnut Marshallův plán. Avšak Československo bylo donuceno vstoupit do Rady vzájemné hospodářské pomoci, která sdružovala státy Sovětského bloku. Z hospodářsky vyspělého předválečného státu, se tak Československo stalo státem závislým, hospodářsky a politicky, na Sovětském svazu. Pomocí systému nastoleného v RVHP mohl Sovětský svaz jednak vykořisťovat jednotlivé členské státy a mohl také

ovlivňovat jejich ekonomiky. Československo tedy platilo za stát, do kterého se dodávaly suroviny a vyvážely se z něj hotové výrobky, především z oblasti strojírenství. Československo se stalo i místem konání vojenský cvičení zemí Varšavské smlouvy, protože se předpokládalo, že potenciálním nepřítelem bude Západní Německo a americká vojska v něm umístěná, která by mohla Československo napadnout. V rámci této vojenské strategie byl ze strany Sovětského svazu vyvíjen tlak na Československo, aby souhlasilo s rozmístěním vojsk na jeho území. Sovětský svaz chtěl rozšířit svůj vliv i do zemí třetího světa právě pomocí Československa, které těmto zemím poskytovalo úvěry, a rovněž se stalo významným dodavatelem zbraní a vojenské techniky do těchto zemí. S těmito zeměmi pak začal Sovětský svaz postupně navazovat kontakty, aby zde mohl prosazovat svojí politiku. Sovětský svaz rovněž využíval i československé špiony, kteří působili na univerzitách se zahraničními studenty a snažili se získat nové agenty. Do roku 1968 byla československá tajná služba považována za nejvýkonnější v rámci zemí Sovětského bloku. (Kalvoda 1999: 259 - 276)

1.1.4. Pražské jaro a „srpen“ 1968

Na počátku roku 1968 nahradil ve funkci prvního tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného Alexandr Dubček a došlo ke zrušení cenzury, což vedlo k otevřené diskuzi a novináři začali psát o zvěrstvech páchaných komunistickým režimem. Samotný Dubček se tuto kritiku nijak nesnažil potlačit. Netrvalo dlouho a 4. května byl Dubček pozván do Moskvy, aby zde podal zprávu o událostech v Československu. Přestože Dubček ujistil sovětské představitele, že snahy o demokratizaci v Československu nebudou mít za následek ohrožení socialismu, neznamenalo to konec myšlenky na umístění sovětských vojsk na území Československa. K vyostření situace došlo prvního červnového dne. Ten den totiž vstoupily vojenské jednotky na území Československa, kde se konalo cvičení vojsk Varšavské smlouvy. Víceméně bylo, ale jasné jaký je důvod pobytu vojsk. Sdělovací prostředky zahájily kampaň, aby byly vojenské jednotky po ukončení cvičení staženy a zároveň vyzdvihovaly národní svrchovanost a nezávislost. Ze sovětské strany přišlo několik varování, bylo svoláno několik schůzi vedení států sovětského bloku, aby vše vyvrcholilo v noci z 20. na 21. srpna vpádem vojsk Varšavské smlouvy na území Československa. Samotná invaze nebyla ničím tajným. O tom, že se na ni Sovětský svaz chystá, vědělo například i československé ministerstvo obrany.

Ta tuto invazi odůvodňovala s odvoláním na smlouvu z 12. prosince 1943. V této smlouvě se obě země zavázaly, že si pomohou v případě ohrožení socialismu. Maršál Koněv, který osvobodil Prahu na konci druhé světové války, tuto invazi ospravedlnil za pomoci jednoho Bismarckova citátu, jehož podstata spočívá v tom, že cesta k vládnutí celé Evropě vede přes Česko. (Kalvoda 1999: 277 - 297)

„Pražské jaro 1968 představuje vůbec nejrozsáhlejší, skutečně podniknutý experiment reformního komunismu. Začalo jako opožděný pokus o destalinizaci chruščovovského typu“. (Vondrová 2011: 133)

Když už to vypadalo, že by mohlo dojít k jistému zlepšení vzájemných vztahů, přišel vpád vojsk Varšavské smlouvy na území Československa. Z ruské strany pojatý jako zásah proti „kontrarevoluci“. Tato událost přispěla k rapidnímu zhoršení vztahů, kdy se v očích československého lidu „Sovětský svaz-osvoboditel“ se stal „Sovětským svazem-okupantem“.

Z některých pramenů se však můžeme dozvědět, že tento reformní experiment započatý roku 1968 zůstal pouze v rovině teoretické, poněvadž komunistická strana nedospěla k úvahám o spojení socialismu s demokratickým pluralismem spojeným se svobodou a rovnoprávností občanů. (Vondrová 2011: 133 – 143)

1.1.5. Vztahy po roce 1989

Není divu, že po více než čtyři desetiletí trvajícím vlivu Sovětského svazu na Československo, kdy jediné dobro pocházelo z východu a naopak všechno zlo pocházelo z kapitalistického západu, začali se obyčejní lidé od Sovětského svazu a, po jeho rozpadu v roce 1991, od Ruska, jako od nástupce Sovětského svazu, odvracet.

Tyto tendence se však nevyskytovaly v politických vztazích mezi oběma zeměmi. „Pro nové československé vedení byl vztah k Sovětskému svazu jednou z klíčových otázek. Základním úkolem bylo uspořádání vztahů na novém základě, tj. vztahů dvou suverénních států. Ve vzájemných vztazích čs.-sovětských převzala iniciativu československá strana.“ (Voráček 2011: 153) K lepšímu pohledu lidí na Sovětský svaz pomohlo prohlášení M. Gorbačova, které učinil několik dní po „sametové revoluci“. V tomto prohlášení „srpnový“ vpád vojsk odsoudil. Rovněž ho označil za akci, neslučitelnou s chováním mezi svrchovanými státy. Na konci června 1991 odešel poslední

sovětský voják. Mnoho lidí tento okamžik považuje za jakýsi symbolický konec nadvlády Sovětského svazu nad Československem. (Voráček 2011: 145-158)

V srpnu 1991 do Československa přijel tehdejší ruský prezident Boris Jelcin a podepsal s tehdejším československým prezidentem Václavem Havlem smlouvu o spolupráci. Ránu vzájemným vztahům zasadilo zavedení víz pro Rusy v roce 2000. Česká republika to učinila jako první postkomunistická země. Mnozí ruští občané tento počín považovali za nepřátelský akt, Rusové s nelibostí nesli i vstup ČR do NATO o rok dříve. V roce 2006 vykonal Vladimír Putin, tehdejší a v současnosti i stávající ruský prezident, první návštěvu České republiky. Téhož roku začala nová česká vláda jednat s USA o výstavbě protiraketového radaru na území ČR. Tuto skutečnost Rusko neslo nelibě a hrozilo vojenskou silou. Došlo tedy opět k jakémusi vyostření vztahů. O tři roky později, v září 2009, stačilo ke zlepšení vztahů prohlášení USA o odstoupení záměru výstavby radaru. V roce 2010 zavítal do Prahy Dmitrij Medvěděv, tehdejší nástupce Vladimíra Putina na postu ruského prezidenta, aby zde s americkým prezidentem Barackem Obamou 8. dubna podepsal odzbrojovací smlouvu. Medvěděv podruhé Prahu navštívil v prosinci roku 2011. (http://zpravy.idnes.cz/cesko-ruske-vztahy-spory-zadne-obcas-jiskry-fmn-/domaci.aspx?c=A060228_180856_domaci_miz), (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/156205-cesko-ruske-vztahy-pripominaji-pohyb-na-houpacce/>). Jedná se zatím o poslední návštěvu České republiky ruským prezidentem. Současný český prezident Miloš Zeman plánuje Rusko navštívit v druhé polovině roku 2014. Avšak možnost setkat se s Vladimírem Putinem měl již na zahajovacím ceremoniálu Zimních olympijských her v Soči. (<http://www.parlamentnilisty.cz>)

1.2. VZTAHY VE VĚDĚ

Na konci 19. a na začátku 20. století došlo k rozvoji česko-ruských vědeckých styků a to především díky rozvoji vědy v obou zemích. Řada českých vědců působila na ruských univerzitách či různých institucích.

1.2.1. Chemie

V oblasti chemie patří k nejvýznamnějším vztahům vztah mezi českým profesorem Bohuslavem Braunerem a ruským profesorem Dmitrijem Ivanovičem Mendělejevem, kteří se věnovali anorganické chemii. Dmitrij Mendělejev proslul tím, že v únoru 1869 sestavil periodickou tabulku prvků, která se dodnes používá na celém světě. Braunerův otec byl slavjanofil a především rusofil, což jako by do jisté míry předznamenalo budoucnost jeho syna. Brauner se stal obhájcem Mendělejevových poznatků již při studiích na vysoké škole. V roce 1881 si začali dopisovat, a následně se začali potkávat osobně. Tato setkání prohlubovala jejich spolupráci, spočívající v tom, že Mendělejev do svých učebnic zařazoval poznatky svého kolegy a naopak Brauner přednášel o jeho periodickém systému. Vztahem mezi těmito dvěma velkými chemiky se zabýval i J. Heyrovský. Mendělejev měl na svého přítele Braunera značný vliv, což vedlo k tomu, že se svými studenty na Karlově univerzitě pomocí experimentů studoval závislosti plynoucích z periodického zákona. Díky tomuto přátelskému vztahu byli čeští studenti informováni o periodické tabulce prvků mnohem dříve než studenti v ostatních západních státech. (Jindra 2011: 405 – 408)

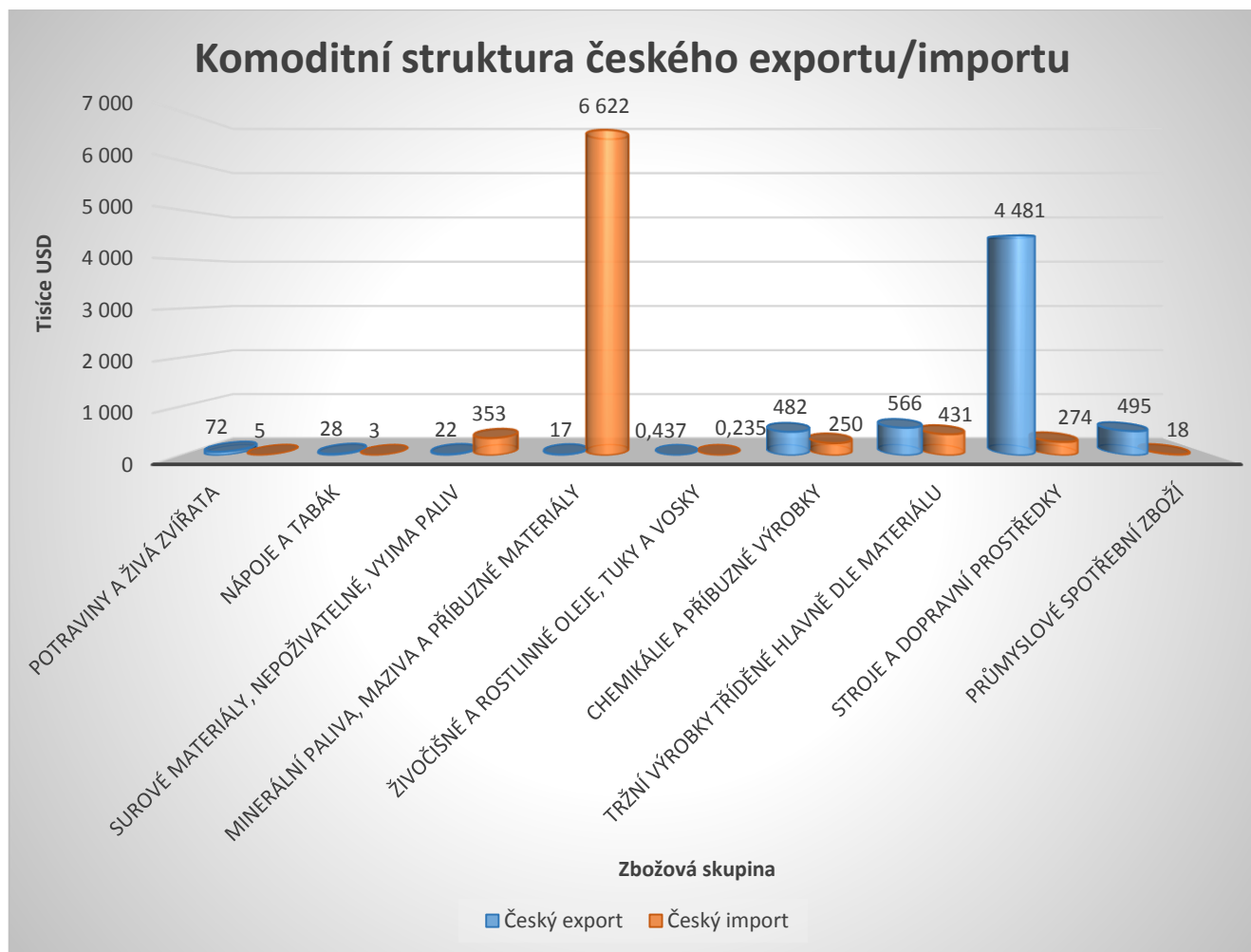
1.2.2. Lékařství

V druhé polovině 19. století a počátkem století následujícího docházelo k přeorientování české lékařské vědy. Mnozí odborníci volali po orientaci na ruské lékařství, které v té době bylo na vysoké úrovni a bylo reprezentováno Sergejem P. Botkinem, Nilou F. Filatovem či Ivanem P. Pavlovem. Řadu českých lékařů působících v Rusku začal Wenzel Gruber. Následovali ho Vladimír Tomsa, Vilém Dušan Lambl. Významným momentem v česko- ruské lékařské spolupráci byly vědecké a studijní pobyty našich specialistů v Rusku. Jedním z nich byl MUDr. Josef Šicha, který působil na petrohradském Institutu experimentální medicíny a zde působil na oddělení pro očkování proti vzteklině. Pod vlivem pobytu v Rusku Šicha napsal knihu Medicinská Rus, kde se zabývá poměry ve zdravotnictví v Rusku. Ruské psychiatrii se věnoval Zdeněk Mysliveček. Dalším významnou postavou byl Pavel Durdík. Kromě toho, že se stal ředitelem nemocnice v Serpuchově u Moskvy, patřil mezi nejpřednější propagátory nové ruské literatury u nás. Působil zároveň jako překladatel, překládal díla Čechova, Gogola, Turgeněva či Ostrovského.

V roce 1904 podnikl Jan Semerád cestu do Petrohradu s cílem položit základy ke sjednocení slovanských lékařů, avšak díky revolučním náladám v Rusku se nesetkal s úspěchem. Tohoto cíle se mu podařilo dosáhnout až o pět let později, hlavně díky známostem s významnými lékaři Dmitrijem Ottem, Sergejem Botkinem a Vladimírem Bechtěrevem. Dosáhl tak schválení stanov Svazu slovanských lékařů. Politické události tomuto svazu však nepřály. Všeslovanský lékařský svaz, založený v polovině dvacátých let, navazoval na předválečný Slovanský lékařský komitét. Poté se uskutečnily sjezdy ve Varšavě (1927), v Praze (1928), ve Splitu (1930), v Poznani (1933) a o tři roky později v Sofii. (Vacek 2011: 395 – 403)

1.3.OBCHODNÍ VZTAHY

Obchodní vztahy mezi Českou republikou a Ruskou federací dosáhly největší úrovně v 21. století a každým rokem se rozšiřují. Při pohledu do grafu je patrné, že skoro ve všech skupinách český export do Ruska převyšuje ruský export do Česka, avšak celková suma zboží dovezeného do Česka je větší než celková suma zboží vyvezeného do Ruska. Je to především díky dodávkám ruské ropy, na které je Česká republika závislá. V opačném směru se pak nejvíce posílají dopravní prostředky a stroje. (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html)

(Zdroj: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html)

V. Lavička, redaktor Hospodářských novin, obchodní vztahy mezi Českem a Ruskem popsal v Českém exportéru, příloze Hospodářských novin, následovně: „Firmám z Česka se v Rusku daří. Je to vidět na impozantním vzestupu českého vývozu. Jeho hodnota pro Rusko v období 2004 až 2012 vzrostla zhruba pětinasobně na loňských téměř 121 miliard korun.“ (Český exportér, str. 3)

Agentura CzechTrade sestavila Desatero pro obchodování s Ruskem:

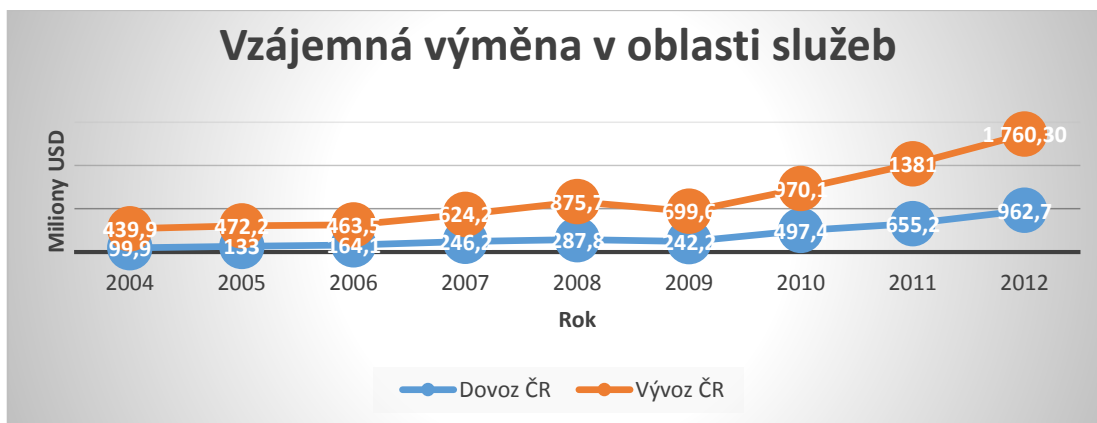
- Jednací jazyk – mladší generace používá v jednání i angličtinu, avšak znalost ruštiny je nutností.
- Osobní kontakt – v Rusku není příliš zvykem dělat obchod tzv. „od stolu“.

- Obchodní nabídky – ruský obchodní partner ocení nabídky v různých podmínkách a měnách.
- Jednání o obchodních podmínkách – zde může exportér očekávat ostré vyjednávání o cenách, je tedy potřeba počítat s určitými cenovými rezervami.
- Úskalí kontraktů – v žádném případě se nedoporučuje souhlasit s tím, co nemůžeme ovlivnit. Důležité dohody je potřeba potvrdit písemně.
- Pomoc v teritoriu – prvotní informace o daném regionu by si měla firma vyžádat u firem, které na ruském trhu již působí.
- Podkladové materiály – veškeré katalogy a prospekty, ale i vizitky by měly být v ruštině. Dáváme tak seriózní zájem o ruský trh.
- Znalost místní legislativy – v každé oblasti, kraji či republice platí ještě místní zákony, které často upravují federální zákony.
- Označení zboží – zboží, které je dodáváno do Ruska, musí být ze zákona vybavené popisy a návody v ruštině. V opačném případě exportér riskuje, že zboží nebude vpuštěno na ruský trh.
- Termíny jednání – ruští obchodní nemají rádi, když na ně někdo tlačí. Počítejte tedy se zdržením. Je to především díky tomu, že Rusové vnímají čas jinak, než jak ho vnímá většina obyvatel střední Evropy. (Český exportér, str. 24)

1.3.1. Vzájemná výměna služeb

V současné době má celosvětově velký význam sektor služeb. Mezi nejžádanější patří služby cestovního ruchu a služby v oblasti informatiky. Dále pak finanční služby, služby v oblasti pojišťovnictví atd. Služby patří k mnoha odvětvím průmyslu, kde export převyšuje import a Česká republika patří k nejvýznamnějším exportérům služeb na ruský trh. Celková suma se každým rokem zvětšuje, výjimkou je však rok 2009, ve kterém byl díky ekonomické krizi zaznamenán propad.

(Zdroj: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html)

1.4. VZTAHY VE SPORTU

V době sovětské nadvlády získával sport ještě jeden rozměr, a to rozměr politický. Je jasné, že v přímém politickém konfliktu bychom se Sovětskému svazu nemohli rovnat, ale ve sportu viděli obyvatelé Československa možnost jak porazit Sovětský svaz. A tak byli čeští sportovci hnáni k tomu, aby porazili Sovětský svaz co možná nejčastěji a co možná největším rozdílem. Každá výhra nad sportovci ze Sovětského svazu byla pro sportovního fanouška jakýmsi zadostiučiněním za vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu roku 1968.

Vzhledem k tomu, že Československo a Sovětský Svaz byly hokejové velmoci, nejvíce se tak politika projevovala právě v hokeji. V březnu 1969, tedy o něco více než půl roku po okupaci, se konalo Mistrovství světa v hokeji ve Stockholmu. Českoslovenští hokejisté zde sehráli s těmi sovětskými dvě utkání. První zápas naši hokejisté vyhráli 2:0 ten druhý 4:3. A to že se jedná o odplatu za sovětskou okupaci, potvrzuje i fakt, kdy se v centru Prahy shromáždily desetitisíce lidí oslavujících naše vítězství. Během těchto oslav byla poničena kancelář letecké společnosti Aeroflot v Praze či budova místního sovětského velitelství v Ústí nad Labem. Sovětské hokejisté na tomto mistrovství získali zlaté medaile, naši hokejisté skončili třetí. Což se nakonec ukázalo jako ne zase tak moc důležité, všichni byli spokojeni, že se nám podařilo porazit sovětské hokejisty, kteří byli v té době nejlepšími na světě. Avšak události spojené s oslavou našeho vítězství nad sovětskými hokejisty nezůstaly bez odezvy ze sovětské strany. Jednak došlo k prohloubení tzv. normalizace

a byly potlačeny veškeré reformní snahy. (<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej/ve-stopach-doby/1969/154-v-obrovske-nepokoje-vyustilo-vitezstvi-ceskoslovenskeho-tymu-nad-sovetskymi-hokejisty/>)

Určitou rivalitu mezi českou hokejovou reprezentací a ruskou sbornou můžeme pozorovat i v současnosti. Je způsobená tím, že většina zápasů mezi oběma reprezentacemi je hrána v době, kdy se jich nemohou účastnit hráči z NHL a proto jsou do reprezentací většinou povolávání hráči působící v klubech z KHL. V roce 2012 došlo k posílení sportovních vztahů, kdy nově vytvořený hokejový klub HC Lev Praha začal působit v Kontinentální hokejové lize (KHL). Začlenění HC Lev Praha do KHL znamená, že pravidelně každý měsíc putuje jedním či druhým směrem několik tisíc lidí, kteří pak návštěvu hokejových utkání často spojují s poznáváním dalších zajímavostí v jedné či druhé zemi a tím pádem dochází k prohlubování povědomí Čechů o Rusku a naopak.

O propagaci České republiky mezi obyčejnými lidmi v Rusku se značnou měrou přičinil i hokejista Jaromír Jágr, který mezi lety 2008 - 2011 hrál za hokejový klub Avangard Omsk. Netrvalo dlouho a Jaromír Jágr se stal oblíbeným mezi hokejovými fanoušky a v Rusku doslova rozpoutal máni, „Jágrmání“. Jeho popularitu potvrdil i generální manažer klubu Anatolije Bardina, který se vyslovil v tom smyslu, že od té doby co přišel Jaromír Jágr do klubu, lidé neváhají vystát dlouhou frontu na vstupenky. Dodal také, že zájem je tak velký, že by byli schopni prodat permanentky na celou kapacitu stadionu, která je asi 10 000 míst, avšak tento krok by byl poněkud nespravedlivým. Každý hokejový fanoušek ho chtěl vidět hrát, Jágr vyprodával stadiony, v den zápasu bylo složité najít volný hotelový pokoj. Mezi ruskými fanoušky si vysloužil přezdívku Agent 068. (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/28832-v-rusku-vypukla-jagrmanie/?mobileRedirect=off>). O jeho popularitě bylo možné se přesvědčit i více jak dva roky po jeho ukončení působení v klubu Avangard Omsk. A to konkrétně při sledování Zimních olympijských her 2014, konaných v ruském Soči, kdy někteří ruští fanoušci chodili na hokejové zápasy v dresech Omsku s jeho jmenovkou.

1.4.1. Zimní olympijské hry 2014.

V únoru se v ruském městě Soči, samozřejmě i za účasti českých sportovců, konaly XXII. Zimní olympijské hry. Bezesporu nejvíce pomohla Českou republiku proslavit šestice sportovců, kteří získali celkem osm medailí, z nich pak především Eva Samková a Martina Sáblíková. Ty jako jediné z českých sportovců totiž získaly zlatou medaili a mohou se tedy honosit titulem «олимпийская чемпионка». Nejen samotní medailisté, ale především pak všichni čeští sportovní fanoušci budou na tyto olympijské hry vzpomínat zcela jistě v dobrém, poněvadž se staly, přinejhorším do konce dalších zimních olympijských her nejúspěšnějším jak v československé tak i v české historii. Jako by se nám tím Rusko chtělo revanšovat za některé ne příliš pěkné historické skutečnosti. (http://sport.aktualne.cz/medailova-bilance-na-olympiade-v-soci/r~11a13b28925411e3b25d002590604f2e/?utm_source=centrumHP&utm_medium=dynamicleadbox&utm_campaign=B&utm_term=position-21)

1.4.1.1. Česká stopa v Soči

Několik českých firem získalo možnost podílet se svou činností na organizování tak prestižní akce jakou jsou olympijské hry. Sportovci a jejich realizační týmy během olympiády našli své servisní zázemí v mobilních kontejnerech, které vyrobila Českoslezská výrobní, a.s. Tyto kontejnery byly využívány například k voskování lyží. (<http://stavba.tzb-info.cz>) Společnost ABS Jets v době konání olympiády zajišťovala údržbu a servis tryskáčů, kterými do Soči na olympiádu přiletěli významné světové osobnosti z oblasti politiky, kultury či sportu, sponzoři či další VIP osobnosti. Zájemcům, především těm movitějším, dále poskytovala přímé lety z Prahy do Soči a zpět. (<http://www.absjets.cz>) Zápas mužského i ženského hokejové turnaje se hrály s českými pukem. Avšak oproti dřívějším turnajům pukem do Soči nevyrobila firma Gufex, ale náhodská firma Rubena. Zajímavé tvrzení na jejich adresu učinil Dmitrij Černyšenko, který zastává funkci prezidenta organizačního výboru. Ten totiž označil pukem za ryze ruské, protože na jejich výrobu byly použity ruské materiály a na designu se podíleli ruští designeři. Podporu našel ve Vladimíru Treťjakovi, šéfovi ruské hokejové federace, jenž tvrdí, že pukem jsou vyrobeny tak, aby ruská sborná dala co nejvíce gólů. Ale ze lži je usvědčuje každý pohled na puk, poněvadž na internetu je možné shlédnout fotografie z oficiálního představení těchto puků a na boční straně je zřetelný nápis „Made

in Czech Republic“ a vedle tohoto nápisu je zřetelně vidět logo firmy (<http://sport.aktualne.centrum.cz/rusove-klamou-svet-puky-pry-vyrobili-oni-jsou-ale-z-ceska/r~7c344d1a6b6511e3aa2e0025900fea04/>). Pomocí Her se chtěla zviditelnit i firma Škoda Auto, která do jejich dějiště dodala přes 500 automobilů nejznámějších modelů (Superb, Yeti či Octavia třetí generace). Tyto vozy sloužily nejen sportovcům, ale i VIP osobnostem. Tento kontrakt byl mluvčím firmy Tomášem Kubíkem označen za největší jednorázový sponzoring v historii firmy. (<http://zpravy.ihned.cz/c1-61412970-zimni-olympiada-v-soci-v-cislech>)

1.5. VZTAHY V KULTUŘE

„Kulturním vztahům mezi jazykově a etnicky blízkými (ale i vzdálenějšími) národy bývá tradičně věnována nemalá pozornost, v níž bývá zájem zpravidla zaměřován na otázky tzv. *kontaktů a vlivů, otevřenosti či uzavřenosti určité kultury*, na hypotetické představy její *velikosti a malosti*, na vymezování jejich *distinktivních znaků*, které mohou buď představovat jen *národní variantu obecných rysů lidské kultury vůbec*, nebo naopak její *svébytnou národní specifičnost*, podílející se nezastupitelným způsobem na utváření celosvětového kulturního spektra a představující de facto nejčennější komponent vzájemného kulturního dialogu.“ (Richterek 2011: 385)

V Praze sídlí Ruské středisko vědy a kulturu (Российский центр науки и культуры). Z názvu instituce je patrné, že RSVK se především stará o pořádání kulturních akcí a festivalů, pomocí kterých se snaží propagovat ruskou kulturu u nás. RSVK zřizuje například i knihovnu. V knihovně se nachází přes 17 000 knižních titulů a videotéka ruských filmů, knihovna rovněž odebírá 11 ruských tiskovin. Z novin můžeme uvést například „Argumenty i fakty“ a z časopisů „Ogoňok“, „Vokrug světa“ či „Russkij jazyk za ruběžom“. Můžeme zde nalézt především uměleckou literaturu a knihy o literární vědě. Dále pak knihy o umění, historii či lingvistice. V menší míře dětskou literaturu. Každý měsíc je v knihovně pořádána výstava knih, věnovaných významným ruským výročím (<http://rsvk.cz/cs/hlavni/knihovna/>). RSVK rovněž pořádá výuku ruského jazyka. A to od kurzů pro začátečníky až po velmi pokročilé, obchodní ruštinu a pořádá letní jazykové školy v Rusku. (<http://rsvk.cz/kurzy/>)

Obdobou RSVK u nás je České centrum v Moskvě (Чешский центр). Jedná se o jedno z dvaceti dvou center, jejichž hlavním úkolem je propagovat Českou republiku v zahraničí. Součástí Českého centra je Český dům Moskva (Чешский дом Москва). Kromě propagace slouží i jako zázemí pro zástupce českých firem v Rusku, ale i pro zájemce z řad obyčejných cestovatelů. Jedná se o největší areál v zahraničí vlastněný Českou republikou. Můžeme v něm najít 122 kanceláří či 87 hotelových pokojů. (<http://cesky-dum.czechcentres.cz/cs/o-nas/>). Součástí Českého domu je i Pivnice Praha, s ochutnávkou českého vína, destilátů, a především pak piva a některé ze specialit české kuchyně. Pro náročnější klientelu je zde i restaurace (<http://cesky-dum.czechcentres.cz/cs/stravovani/restaurace/>).

Z oblasti kultury je české veřejnosti znám ruský pěvecký a taneční soubor „Alexandrovci“, plným názvem Dvakrát řádem Rudého praporu vyznamenaný akademický soubor písní a tanců Ruské armády A. V. Alexandrova (Дважды Краснознамённый Академический ансамбль песни и пляски Российской Армии имени А. В. Александрова) (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Alexandrovci>). Návštěva jejich koncertů je velice silným kulturním zážitkem. Velice oblíbené jsou v Česku i ruské baletní soubory. Na počátku 21. století bylo v Česku, především mezi mladou generací, populární ruské pěvecké duo T.a.t.u. V době jejich největší slávy bylo toto duo v České republice velice populární. Jejich skladby bylo možné slyšet na většině rádií zacílených na mladé posluchače.

V Rusku patří mezi oblíbené i zpěvák Karel Gott. Dokonce byl pozván, aby jako čestný host 4. října 2013 zazpíval u příležitosti 85. letého výročí založení pěveckého sboru Alexandrovci. Tyto oslavy se konaly ve Státním Kremelském paláci v Moskvě. (<http://cesky-dum.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/karel-gott/>). Známou osobností v Rusku je i bard Jaromír Nohavica. Nohavica nazpíval několik písní Vladimíra Vysockého a Bulata Okudžavy. A naopak mnoho ruských bardů překládá a zpívá jeho písně. (<http://www.czechtoday.eu>)

1.5.1. Vztahy ve výtvarném umění

Jedním z českých umělců, kteří jsou v Rusku známí je Alfons Mucha, který se proslavil svou Slovanskou epopejí. Dokonce ruská reklama imituje jeho plakáty. Alfons Mucha původně Rusko do Slovanské epopeje nezahrnul. V roce 1914 namaloval Mucha velký obraz. Na tomto obraze je vyobrazen dav lidí na Rudém náměstí před chrámem Vasilije

Blaženého. Toto místo Alfons Mucha vybral, protože ho společně se zimou považuje za symbol Ruska. (Melnikov 2011: 343 – 350)

1.6.NÁRODNOSTNÍ MENŠINY

Domnívám se, že v posledních letech můžeme pozorovat trend, kdy dochází k nárůstu počtu rusky mluvícího obyvatelstva v České republice.

1.6.1. Česká menšina v Rusku

V roce 1870 se na severní Kavkaz přistěhovala česká komunita, které tehdejší ruský car nabídl půdu. Konkrétně se jednalo asi o 30 hektarů. Jedná se o největší krajanský spolek v Rusku. Můžeme zde najít vesnice Varvarovka, Kirilovka, Vladimirovka, které byly původně české. Snaží se i o to, aby se v této oblasti čeština udržela. Založili soubor Varvarovské frajárky, zde zpívají české písničky, které je naučili jejich předci v dětství (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/229030-cestina-je-slyset-i-na-kavkazu-udrzuje-ji-ceska-mensina/>). V současné době je počet Čechů žijících v Rusku odhadován na 5 až 6 tisíc, což je k celkovému počtu obyvatel Ruska poněkud zanedbatelné číslo. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ce%C5%A1i>)

1.6.1.1. České velvyslanectví a konzuláty v Rusku

Dne 13. listopadu 2013 došlo prezidentem Milošem Zemanem k podepsání pověřovací listiny pro Vladimíra Remka na post českého velvyslance v Rusku. V lednu 2014 jí pak v Moskvě převzal ruský prezident Vladimír Putin (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Remek>). České velvyslanectví se nachází v Moskvě v ulici Julia Fučíka (http://www.mzv.cz/moscow/cz/o_velvyslanectvi/jak_nas_najdete.html). Dále v Rusku najdeme dva Generální konzuláty České republiky. Jeden se nachází v Petrohradě, druhý je směrem na východ v Jekatěrinburgu. V Chanty-Mansijsku je Honorární konzulát. (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/kontaktni_cesky_urad/index.html)

1.6.2. Ruská menšina v Česku

Podle údajů z roku 2003 žilo na území České republiky 12 605 osob ruské národnosti. O téměř deset později, tedy v roce 2012, to bylo dokonce 32 961 osob. I tak však ruská menšina patří v Česku mezi ty méně početné. Nejvíce Rusů pak samozřejmě žije v Praze, významným střediskem ruské menšiny u nás je lázeňské město Karlovy Vary. V roce 2012 tam žily skoro dva tisíce rusky mluvících obyvatel (http://cs.wikipedia.org/wiki/Rusk%C3%A1_men%C5%A1ina_v_%C4%8Cesku).

V Karlových Varech najdeme Pravoslavný kostel Sv. Petra a Pavla (<http://www.karlovyvary.cz/cs/pravoslavny-kostel-sv-petra-pavla-0>), necelých 5 km od Karlových Varů byla v roce 2000 zpřístupněna nově postavená pravoslavná Kaple Sv. Nikolaje (<http://www.karlovyvary.cz/cs/pravoslavna-kaple-sv-nikolaje>). Nad centrem města se nachází vyhlídka Petrova výšina, které je pojmenována po ruském carovi Petru I., který se vsadil, že na výšinu vyjede na neosedlaném koni. Učinil tak dne 11. listopadu 1712 (<http://www.karlovyvary.cz/cs/vyhliodka-petrova-vysina>). Jeho jméno nese i stavba s názvem Dům Petr Car, kterou údajně pomáhal stavět (<http://www.karlovyvary.cz/cs/dum-petr>). Na západ od centra města se nachází jeho busta (<http://www.karlovyvary.cz/cs/busta-petra-velikeho>). V Praze jsou pak dvě ruská amatérská divadla, dvacet obchodů prodávající ruské zboží, deset kosmetických salonů a společenských organizací a vychází tam pět ruských novin a tři časopisy (Reflex 27/2011: 34).

Ve velkých městech, především pak na nádražích v novinových stáncích, jsou k dostání ruské noviny „Argumenty a fakty“ a „Komsomolskaja pravda“. V nich se píše o aktuálních problémech v Rusku. No ale existují i noviny psané rusky, které popisují dění v České republice. Takovým příkladem mohou být noviny Pražský expres (<http://www.prague-express.cz>)

1.6.2.1. Ruská inteligence v Praze

Za významné období v historii ruské menšiny na našem území můžeme považovat 20. léta 20. století. V Praze pobývala ruská inteligence, která se dělila do tří skupin. První skupiny tvořili Rusové pro něž se Praha stala novým domovem, do druhé skupiny patřili ti, kteří emigrovali do některé z evropských zemí a Prahu vždy krátkodobě navštěvovali

a do poslední skupiny patřili občané SSSR, kteří Prahu jen navštívili a pak se vrátili zpět do sovětského Ruska. Avšak každá skupina vnímala Prahu, českou kulturu a české obyvatelstvo jinak. Do první skupiny patří například publicista Dmitrij Ivanovič Mejsněr, který dále působil jako předseda Ruského demokratického svazu studentů. Velký dojem na něj také udělal Kramář společně s Masarykem, kteří podporovali ruskou emigraci. Dále zde patří humorista, dramatik divadelní kritik Arkadij Timofejevič Averčenko, který žil v Praze od září roku 1922 a o rok později vyšla jeho povídková kniha i s povídkami věnovaným českému prostředí. Jedná se o povídky „Praga“, „Cechy“, „Knedlíky“ či „Kak dobyt' sebe v Prage komnatu“. Dále k nim patří „Samyj strašnyj priton Pragi“ a „Russkij beženec v Prage“. Pomocí groteskních obrazů podává celostní obraz Prahy a české mentality. Pomocí dopisů s kamarády nám osobní pohled na Prahu poskytuje ruská básnířka Marina Cvetajevová. Praha jí přirostla k srdci. Její vztah k Praze by se dal nazvat hlubokou láskou, po podepsání mnichvoské dohody mluvila o tom, jak celé dny a noci přemýšlí o Česku, žije s ním, jak je Česko jedno velké lidské srdce, které bije stejně jako to její.

Do druhé skupiny náleží například Vladislav Chodasevič - básník, prozaik a literární vědec. Dalším zástupcem je filozof, teolog, básník Nikolaj Sergejevič Arsenjev. Arsenjev na Praze oceňuje spojení různých historických faktorů, které daly vzniknout tvořivé atmosféře, ve které mohli pracovat ruští emigranti. Podobný dojem Praha udělala na historika umění Alexandra Nikolajeviče Benua. Benua Prahu označil za nejpoetičtější město střední Evropy a líbí se mu její nasycenost památkami.

Z kulturních činitelů, kteří Prahu navštívili, můžeme uvést Vadima Vasiljeviče Šveruboviče, který v roce 1922, při návštěvě Prahy s divadelním souborem MCHAT mluvil o tom, jak se jim v Praze líbilo vše, co jim připomínalo jejich slovanské kořeny. Dále mluvil o tvůrčí a kulturní provázanosti Ruska a České republiky, kterou označil za pevnou a sahající do dávné historie a vyjádřil tak blízkost české a ruské kultury. Ilja Grigorjevič Erenburg, básník, prozaik a publicista si zamiloval malé uličky Prahy a říkal, že tvoří tu pravou atmosféru města. Sergej Vladimirovič Obrazcov, který dal vzniknout modernímu loutkovému divadlu a po vzoru Staroměstského orloje nechal vybudovat na budově svého divadla hodiny. Básník Vladimír Vladimirovič Majakovskij, který v roce 1927 navštívil Prahu, Československo nazval jednou z nejdemokratičtějších zemí. (Denščíkova 2011: 379 – 384)

1.6.2.2. Ruské velvyslanectví a konzuláty v České republice

V Praze 6 se nachází Velvyslanectví Ruské federace, velvyslancem je Sergej Kiselev (1). V Ostravě se nachází Konzulát Ruské federace, funkci vedoucího úřadu zastává Aleš Zedník (2). Dále se u nás nachází dva Generální konzuláty, jeden v Brně a druhý v Karlových Varech, který se nachází na ulici Petra Velikého, přičemž funkci Generálního konzula zastává Andrej Šaraškin respektive Konstantin Provalov. (3,4) (<http://www.mzv.cz/>)

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1. ANALÝZA DOTAZNÍKŮ

Značná část praktické části mojí bakalářské práce je založena na analýze dotazníků. Dotazníky obsahovaly celkem 10 otázek. Do dotazníku byly vybrány otázky z různých oblastí, jako je geografie, historie či všeobecného přehledu. Různorodost otázek jsem zvolil proto, aby mi odpovědi respondentů z řad ruských občanů pomohly získat co možná nejširší povědomí o znalostech současné ruské společnosti o České republice. V první polovině dotazníku se vyskytovaly obecnější otázky, jako je hned první otázka dotazníku, ve které jsem se snažil zjistit, kolik respondentů vůbec navštívilo Českou republiku. Postupně otázky přecházely k otázkám konkrétnějším. Jako příklad můžeme uvést otázku, ve které jsem se dotazoval na české město, které je proslulé výskytem rusky mluvícího obyvatelstva.

Po těchto otázkách následovala ještě jedna otázka otevřená, ve které měli respondenti vlastními slovy popsat Českou republiku. Cílem této otázky bylo získat ucelený pohled jednotlivých respondentů na Českou republiku a to na základě všech znalostí, které o České republice mají.

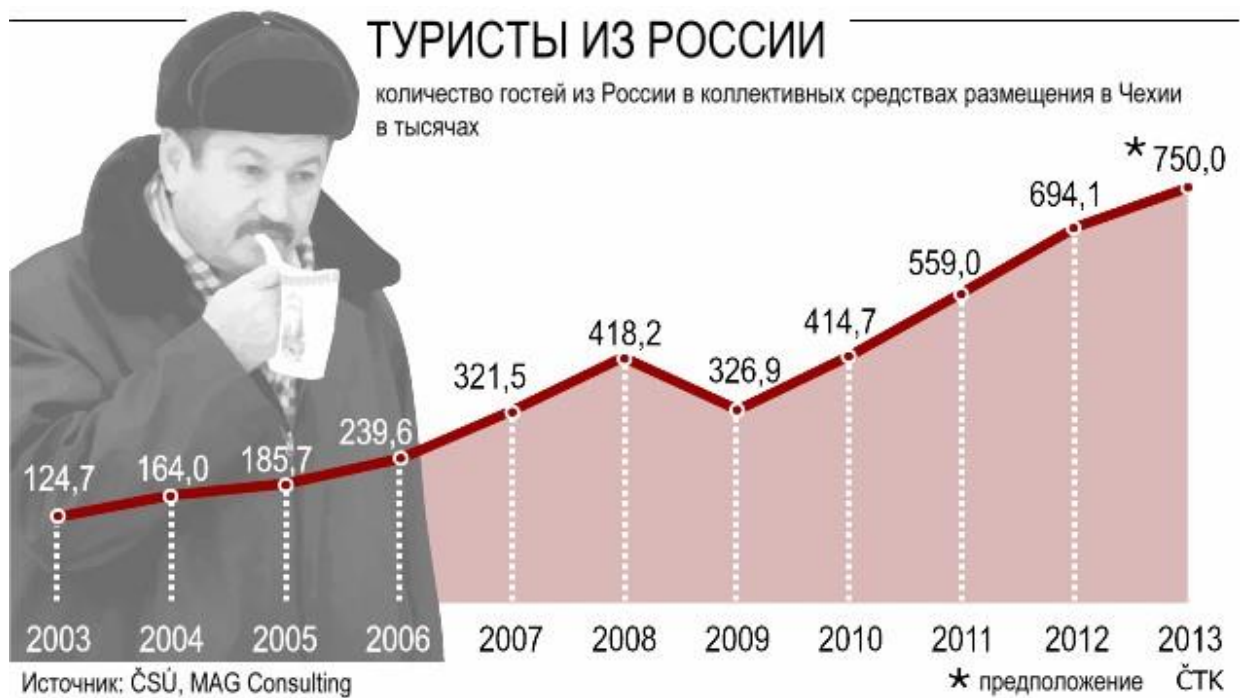
Byl jsem překvapen ochotou a vstřícností ruských občanů, poněvadž se mi nestalo, že by kdokoli z mnou oslovených respondentů, odmítl dotazník vyplnit. Otázkou zůstává, zdali je to dáno charakterem ruských obyvatel nebo tím, že zkrátka Česká republika patří k zemím, které patří mezi ruskými obyvateli k těm oblíbeným. Jsem si jist, že kdybych byl ze země, kterou ruští obyvatelé nemají v oblibě, pak by tak ochotně nedopovídali na můj dotazník, pakliže by byli vůbec ochotni dotazník vyplnit.

U některých respondentů, především pak u respondentů ze skupiny „obyvatelé důchodového věku“, jsem měl dokonce pocit, jakoby byli rádi, že si mohou s někým pohovořit a tím se podělit o svoje znalosti a názor.

Podle údajů z roku 2013 žilo 74 % ruského obyvatelstva ve městech (<http://www.gks.ru>). A i proto je tato analýza zaměřená na městské obyvatelstvo. Pro lepší orientaci a možnost získat určité srovnání znalostí mezi jednotlivými věkovými skupinami ruské společnosti, byli jednotliví respondenti rozděleni do tří skupin. Jedná se o následující skupiny: studenti, pracující a obyvatelé důchodového věku. Můžeme očekávat, že respondentům v rámci

každé skupiny se Česká republika vybaví v jiné souvislosti. U studentů se bude nejspíše jednat o spojení České republiky a současnosti, především pak s cestováním, které je i důležitým zdrojem znalostí pro druhou skupinu, ale u této skupiny můžeme očekávat i souvislosti s historií. A co se týká třetí skupiny, pak se jim Česká republika spojuje s určitými historickými milníky, jako například osvobození Československa ruskou armádou v roce 1945 či vpád vojsk Varšavské smlouvy na území Československé republiky v srpnu 1968. Kromě toho však můžeme očekávat odpovědi společné pro všechny skupiny respondentů.

Cílem první otázky dotazníku bylo zjistit, kolik lidí aspoň jednou navštívilo Českou republiku. Z celkového počtu respondentů jich do Česka zavítala pětina, někteří pak dokonce opakovaně. Potvrdilo se, že většina turistů směřuje do Prahy, méně pak do Brna či Karlových Varů. U většiny respondentů převažuje jako primární cíl cesty poznávání kulturních a přírodních památek a zajímavosti. Jako jiné cíle návštěvy respondenti uvedli služební cesty, výměnný studijní pobyt či návštěvu sportovní akce, především pak hokejových utkání. Avšak i tito respondenti v rámci své návštěvy zcela jistě navštívili nějakou pamětihodnost. Ti respondenti, kteří Českou republiku ještě nenavštívili, v mnoha případech dodali, že by v budoucnu do České republiky rádi zavítali. Můžeme se domnívat, že tento dodatek je do jisté míry výrazem zdvořilosti nebo snahou respondenta vyvolat pocit zájmu o naši zemi. V poslední době je patrný rostoucí zájem o Českou republiku mezi ruskými turisty. Důkazem je název jednoho internetového článku pojednávajícího o každoročně se zvyšujícím počtu ruských turistů: «Туристы из России установили в Чехии рекорд», tedy „Ruští turisté vytvořili v Česku rekord“. Mezi lety 2003 – 2013 počet ruských turistů vzrostl šestkrát a v loňském roce Českou republiku navštívilo rekordních 750 tisíc ruských turistů (<http://420on.cz>)

(Zdroj: <http://420on.cz/news/people/40683-turisty-iz-rossii-ustanovili-v-chehii-rekord>)

Dále jsem se zaměřil na to, do jaké míry znají Rusové geografickou polohu naší země. Je možné očekávat, že Rusové znají, že se Česká republika nachází ve střední Evropě, a proto byli jednotliví respondenti dotazováni na sousední státy České republiky. Kromě očekávaných států se v dotaznících se vyskytly i jiné státy, konkrétně se jedná o Ukrajinu, Litvu a Lotyšsko. Poněvadž se každý z těchto států vyskytl v dotaznících jen jednou, můžeme tedy konstatovat, že se jedná pouze o ojedinělé případy neznalosti. Uvedení Ukrajiny bylo patrně motivováno historickými okolnostmi. Je tím myšleno, že Česká a Slovenská republika tvořily, téměř po celé 20. století, jeden státní útvar, který s Ukrajinou sousedil, i když ta byla částí tehdejšího Sovětského svazu. Avšak odpověď, že Litva a Lotyšsko jsou sousední státy České republiky, můžeme považovat za zvláštní odpověď bez logického vysvětlení. Když se vrátíme zpět ke správným odpovědím, pak z celkového počtu respondentů jich 47 % (zaokrouhleno), tedy prakticky polovina, bylo schopno vyjmenovat všechny sousedící státy. Polovinu z těchto respondentů tvoří studenti, kteří tyto znalosti získali v poměrně nedávné době v hodinách zeměpisu a tak jim utkvěly v paměti. A co se týká jednotlivých států, tak na pomyslném prvním místě skončily dva státy. Jedná se o Slovensko a Německo, které z celkového počtu uvedlo 70 % respondentů. A proč právě tyto dva státy? V případě Slovenska by se to dalo přičítat tomu, že současná ruská společnost má povědomí o existenci Československé republiky a tedy i o jejím následném rozpadu, po kterém se logicky z těchto dvou států staly sousední státy.

A pokud jde o Německo, mohli bychom se domnívat, že je to způsobeno tím, že Německo je vyspělý stát, o kterém se hodně mluví. Jako třetí nejčastější sousední stát bylo uváděno Polsko, které zmínilo 21 respondentů. Nejhuře tedy dopadlo Rakousko, to uvedl pouze každý druhý respondent. Můžeme tedy říct, že pokud jde o znalosti geografické polohy České republiky je na tom ruská společnost velmi dobře.

Každý stát má mnoho osobností, které ho proslavily v zahraničí, Česká republika nevyjímaje. Nejdříve byly vybrány čtyři osobnosti, s ohledem na rozdělení respondentů, o kterých jsem si myslel, že by je Rusové mohli znát. Byly to Václav Havel, Karel Čapek, Jaromír Jágr a Dominik Hašek. První dvě osobnosti zná více jako polovina Rusů a to především pak obyvatelé středního a staršího věku, kdežto naopak vybrané sportovce znal asi každý třetí Rus a jednalo se většinou o obyvatele mladšího věku. Potvrdil se tedy předpoklad, že Václava Havla a Karla Čapka by mohli znát respondenti všech skupin a Jaromíra Jágra a Dominika Haška spíše studenti. Starším obyvatelům se v mnoha případech příjmení Hašek spojovalo, nebo spíše pletlo, se spisovatelem Jaroslavem Haškem. Z těchto čtyř vybraných osobností byl nejčastěji uveden Václav Havel, kterého uvedlo 63 % respondentů.

Poté měli respondenti sami uvést další české osobnosti, které znají. Mezi těmito osobnostmi byl nejčastěji uveden Antonín Dvořák, celkem ho uvedlo 7 respondentů. Po proanalyzování všech odpovědí na tuto otázku, bychom tyto osobnosti mohli rozdělit do tří skupin. Do první skupiny bychom zařadili osobnosti, které si získaly celosvětovou slávu. Patří sem hudební skladatelé Antonín Dvořák a Bedřich Smetana, první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk. K těmto osobnostem bezesporu patří i spisovatelé Franz Kafka a Milan Kundera a filmový režisér Miloš Forman, i když v jejich případě je to s „češtvím“ poněkud na hranici. Kafkova mateřština byla němčina, ale narodil se a žil v Praze, Milan Kundera byl za komunismu zbaven českého občanství a získal občanství francouzské. Miloš Forman má kromě českého občanství i občanství americké, ale delší dobu žije a pracuje ve Spojených státech amerických a do České republiky se vrací pouze minimálně. Druhou skupinu tvoří osobnosti, které jsou svou činností spojené s Ruskem, a proto je Rusové uvádí jako významné Čechy. Jedná se například o Alfonse Muchu, který se proslavil mj. cyklem obrazů s názvem Slovanská epopej. Na Rusko odkazuje hlavně obraz Zrušení nevolnictví na Rusi. (http://cs.wikipedia.org/wiki/Slovansk%C3%A1_epopej) Patří sem i Jaroslav Hašek, který část knihy Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války zasadil na ruskou frontu za první

světové války. Do třetí, a tedy poslední, skupiny pak patří osobnosti, které respondenti uvedli proto, že působí v oblasti, která je zajímavá. A tak se mezi sportovními fanoušky objevily odpovědi jako Vlastimil Petržela, který v minulosti působil jako trenér fotbalového klubu Zenit Petrohrad, Petr Čech, který patří mezi nejlepší fotbalové brankáře současnosti, či bývalý fotbalista Pavel Nedvěd. Většinu osobností ve druhé a třetí skupině můžeme chápat jako osobnosti spíše národního, eventuálně evropského významu, ale byly uvedeny proto, že splnily výše uvedená kritéria. Dále bylo uvedeno ještě několik osobností, které víceméně není možné zařadit do žádné z těchto skupin, jedná se o bývalého českého prezidenta Václava Klause, spisovatele Svatopluka Čecha, sochaře Davida Černého, politika Alexandra Dubčeka, císaře Rudolf II. a kněze a reformátora Jana Husa.

Marketingová společnost OLiViER, zabývající se propagací českých podniků na ruském trhu, uveřejnila na svých internetových stránkách žebříček dvaceti nejčastěji vyhledávaných Čechů na ruském internetu (<http://www.iolivier.cz>). Bohužel nebylo možné zjistit, jak moc jsou uveřejněné informace aktuální. Popravdě řečeno, výsledky tohoto sledování jsou poněkud překvapující, poněvadž by většina Čechů na prvních místech očekávala Václava Havla, T. G. Masaryka či Karla IV. Avšak nejčastěji vyhledávanou českou osobností na ruském internetu se stal Franz Kafka. Jeho jméno zadá každý měsíc do vyhledávačů bezmála 8 000 Rusů. Následují Johann Gregor Mendel (cca 3500 x), Jan Ámos Komenský (cca 3 000 x), Milan Kundera (bezmála 3 000 x) a pomyslnou pětici uzavírá Jaroslav Hašek s více 1 800 zadáními. V první desítce se objevili ještě Jaromír Jágr, Antonín Dvořák, Karel Gott, Miloš Forman a na desátém místě se umístil Švejk. Sice se jedná o fiktivní postavu, ale jeho umístění v tomto žebříčku poukazuje na jeho velikou oblíbenost a tím pádem i na oblíbenost samotného Jaroslava Haška. Úplný seznam je součástí příloh. Jak z dotazníkového šetření, tak z ankety uveřejněné marketingovou agenturou je patrné, že v současné ruské společnosti panuje povědomí spíše o osobnostech spojených s dávnou či nedávnou historií, než o těch současných.

V České republice je známé přirovnání „pít jako Dán“, ale o České republice, tedy spíše o jejích obyvatelích je známo, že patří mezi největší konzumenty alkoholických nápojů, především pak piva. Na což někteří Češi pohlíží poněkud negativně. Fakt, že právě pivo je jednou z věcí, na což někteří Češi pohlíží poněkud negativně, která Českou republiku proslavila v zahraničí, není daleko od pravdy. A tak ani tento fakt nemohl být opomenut v dotaznících. Proto jsem se rozhodl zjistit, nakolik je tento, poněkud negativní jev rozšířen

mezi obyvateli Ruska. Dotazníky mi toto tvrzení jen potvrdily. To, že Rusové uváděli jako typicky český nápoj, nějaký alkoholický nápoj není překvapující. A to, že typickým českým nápojem je pivo, věděli téměř všichni dotázaní, protože jak jsem se při pobytu v Petrohradě dověděl, tak česká piva patří v Rusku k těm nejvíce oblíbeným. Nejlépe dopadli respondenti z kategorie pracujících, poněvadž na tuto otázku odpověděli správně všichni. Mezi studenty se sice našlo několik špatných odpovědí, ale i oni zaznamenali dobré výsledky. Za zmínku stojí ještě Becherovka, která se v dotaznících vyskytla celkem 3x. Dále pak ještě byly uvedeny víno a slivovice, ale pouze jednou.

A co se týče značek, pak nejoblíbenější značkou piva je Velkopopovický kozel. Ten v dotaznících uvedlo celkem 8 respondentů. Na druhém místě byl Žatecký Gus. I když v tomto případě bylo ruské obyvatelstvo uvedeno v omyl. Toto pivo je vydáváno za typicky české a tento pocit mají umocnit české nápisy na etiketách, avšak toto pivo vyrábí ruská firma Baltika. V České republice se navíc takové pivo vůbec nevyskytuje. (<http://www.pivnidenik.cz>) Kromě tohoto podvodu Baltika zvyšuje povědomí o České republice tím, že začala vyrábět pivo s názvem Praha. (<http://eng.baltika.ru>). Dále ještě byly uvedeny Krušovice, Staropramen či Pilsner Urquell, známý spíše jako „Plzeň“.

Ruská společnost rovněž považuje Českou republiku v rámci Evropy za vyspělý stát. A to tak, že většinovým podílem. Pouze tři respondenti, všichni ze skupiny studentů, pak nebyli schopni posoudit vyspělost České republiky. Chtělo by se tedy říct, že když ruská společnost považuje Českou republiku za vyspělý stát, tak že by v ní snad chtěla i bydlet, avšak výsledky dotazníků tuto skutečnost neprokázaly. Sice v každé skupině bylo několik respondentů, nejvíce pak 5 a to mezi studenty, kteří by si dovedli představit přestěhovat se a žít v České republice. U třetiny respondentů se objevila odpověď „Možná“, a často následovalo doplnění v tom smyslu, že na tuto otázku není schopná odpovědět, protože nemá o České republice dostatečné množství informací. Ti Rusové, kteří uvedli, že by u nás nechtěli bydlet, uvedli jako důvod, že jsou na život v Rusku zvyklí, že tu mají přátelé a rodiny a bylo by pro ně těžké si zvykat na novou zemi. Je tedy patrné, že Rusové k České republice nechovají zášť, ale i tak je pro ně spíše místem, kde rádi stráví svoji dovolenou, než místem kde by chtěli natrvalo žít.

A co se vlastně Rusům vybaví, když se řekne Česká republika? Podle očekávání je nejčastější odpovědí Praha. Tu uvedla rovná polovina respondentů. Po podrobnějším promyšlení by zcela jistě Prahu uvedla i druhá polovina respondentů, avšak smyslem bylo

zjistit, co nebo i kdo, se ruskému obyvatelstvu vybaví mezi prvními, když slyší pojem Česká republika. Ve skutečnosti však Praha figuruje ve více odpovědích. Sice respondenti neuvedli přímo Prahu, ale nějakou pražskou památku. Především pak Karlův most či Staroměstský orloj. Mnoha Rusům se v souvislosti s Českou republikou vybaví architektura, a to především pak ta středověká. A těm, kteří již měli možnost navštívit Českou republiku, se mezi prvními vybaví vzpomínky na zážitky spojené s pobytem v České republice. A to jak kulturní tak i gurmánské. A tak někteří vzpomínají na slavení Vánoc, druzí na knedlíky, pivo či lázeňské oplatky.

Zajímavý je i fakt, že několik Rusů uvedlo, že se jim jako mezi prvními vybaví jejich přítel z České republiky. Překvapivou odpovědí je pak zcela jistě postava Krtečka. V několika případech zazněly i Karlovy Vary. A tady nastává zajímavá situace. Sice se Rusům vybaví Karlovy Vary, ale patrně ne v souvislosti s ruskou menšinou. Protože při dotázání na české město známé tím, že v něm žije početná ruská menšina, pak správně odpověděla jen třetina respondentů. Není překvapující, že jako město, kde je početná ruská menšina, uvedli Prahu. Je potřeba říct, aby nedošlo k nějakému nedorozumění, že sice v Praze žije mnohonásobně více Rusů než v Karlových Varech, ale právě Karlovy Vary jsou tímto známé.

Tento oddíl bakalářské práce věnovaný analýze dotazníků zakončuje několik popisů České republiky, které respondenti uvedli. Jednotlivé popisy byly vybrány tak, aby svým obsahem charakterizovaly povědomí současné ruské společnosti o České republice, a můžeme je chápat jako určité reprezentativní příklady názorů na Českou republiku. Byly zároveň vybrány tak, aby se každý Rus byl více či méně schopen s některým z těchto názorů ztotožnit.

- 1) Česko je země, kterou bych chtěl/a navštívit.
- 2) Česko to je hlavně Praha a její památky.
- 3) Česko je nejhezčí evropský památník středověku.
- 4) Česko je země s osobitou kulturou a hodně bohatou historií. Překvapivě hezká a starobylá země.
- 5) Česko je země, o které toho moc nevím.
- 6) Česko je země hradů/zámků a obyvatel, kteří vytváří svůj klidný a útulný svět.

- 7) Česko je moderní vyspělý stát, který má svou typickou historii, kulturu a jazyk. Český jazyk je velice zajímavý. Můžeme v něm najít slova, která jsou podobná slovům v ruském jazyce.
- 8) Česko je nejhezčí a ohromující země. Je natolik přitažlivá, že se chce do Česka vracet znovu a znovu. Úžasní laskaví obyvatelé a příjemná atmosféra pro romantiky.
- 9) Neobyčejně krásná země, bohatá na lesy, jezera, historická místa. Množství starobyklých zámků/hradů a legend s nimi spojenými.

2.2. STEREOTYPY O ČR

Můžeme říci, že o každém významném státě, jeho obyvatelích, kultuře nebo o státě blízkém určitému státu, existují určité stereotypní představy. Ale co si vlastně máme pod pojmem stereotyp představit? «Принято различать автостереотипы – представление о своем народе и своей культуре... и гетеростереотипы – схематично обобщающие взгляды на другие народы и культуры. Именно гетеростереотипы оказываются источником национальных предубеждений и, следовательно, межэтнических и межнациональных конфликтов.» (Ter-Minasova 2008: 43). V ruském jazyce je toto slovo chápáno spíše negativně, kdy dochází ke ztrátě originality. Pokud se tedy chceme vyhnout používání tohoto negativního výrazu, můžeme ho nahradit slovními spojeními *культурные обобщения* či *культурные ожидания* (Ter-Minasova 2008). S ohledem na tuto skutečnost a definici uvedenou výše můžeme říct, že stereotyp chápeme jako určité zažité představy někoho o něčem či někom. Při shromažďování materiálů k mojí bakalářské práci jsem našel zajímavý článek o tom, jaké stereotypy, tedy zažité představy, o České republice jsou rozšířené mezi ruskou společností: (<http://uchebavchehii.ru>)

- 1) *V každém českém městě je menší hrad nebo pevnost. (Pravda)*
- 2) *V Česku jsou lesy, města a hory, ale nejsou tam vodní nádrže. (Nepravda)*
- 3) *V českých městech je těžké najít parkovací místo. (Pravda)*
- 4) *Česko je země červených střech. (Pravda)*
- 5) *Centrální ulice ve městech jsou prakticky celé vybudované z dlažebních kostek. (Pravda)*

- 6) *Pokud nejezdí metro, pak se můžete dostat do hotelu pouze pěšky. (Nepravda)*
- 7) *Čeština je složitý jazyk a je těžké se ho naučit. (Nepravda)*
- 8) *Češi mají rádi hudbu. (Pravda)*
- 9) *Do Česka se vyplatí jet pouze za památkami. (Nepravda)*
- 10) *V Česku je úžasné a lahodné pivo. (Pravda)*

Jak tedy vypadá Česká republika na základě stereotypů rozšířených v ruské společnosti? Na jejich základě by se dala sestavit takováto charakteristika České republiky z pohledu ruské společnosti: „Česká republika je známá především díky svým kulturním, hlavně pak architektonickým památkám, které jsou především ve velkých městech. Tato města jsou také typická častým výskytem červených střech a ulicemi dlážděnými dlažebními kostkami, proto při cestě do České republiky je pohodlná obuv nezbytnou součástí. V každém velkém městě se nachází hrad, zámek či pevnost. Negativním rysem českých měst je nedostatek parkovacích míst, proto je lepší na cestování využít MHD, které disponuje množstvím spojů i v nočních hodinách. Kromě městských památek je Česká republika proslulá i množstvím krásných přírodních památek. Večer strávený pitím lahodného českého piva a poslechem české hudby je příjemným zakončením náročného dne. Český a ruský jazyk patří mezi slovanské jazyky, a proto jsou si, až na pár výjimek, podobné a většina obyvatel České republiky ve středních a starších letech má, i když někteří jen minimální, znalosti ruštiny. Dá se tedy říct, že Rus a Čech se vždycky nějak domluví“.

2.3. ČETNOST VÝSKYTU ЧЕШСКИЙ/АЯ/ОЕ/ИЕ, ЧЕХИЯ VE VYHLEDÁVAČI YANDEX

2.3.1. Adjektivum *чешский*

Při zadání výrazu *чешский* do vyhledávače Yandex, nám samotný vyhledávač dá na výběr tyto možnosti: *чешский кружков, чешский гранат, чешский алфавит, чешский язык, чешский разговорник, чешский рай, чешский крот, чешский итернберк замок*. Co do počtu jednotlivých odkazů je nejčastější spojení *чешский язык*, které se objevuje

ve více než 4 milionech odkazů. Avšak tato spojení se nevyskytují pouze v nominativu, ale i v jiných pádech, především se pak jedná o genitiv. V tomto pádě převládá spojení *курсы чешского языка*. Pokud toto spojení zadáme jako heslo do vyhledavače, vyskytuje se v 1 milionu odkazů. Samozřejmě se český jazyk nemůže rovnat jiným světovým jazykům, například *курсы английского языка* se objevuje ve více než 12 milionech odkazů, ale i tak to svědčí o zájmu ruské společnosti o český jazyk. Synonymem k danému adjektivu *чешский* je adjektivum *богемский*, které se pak často vyskytuje ve spojení *богемский хрусталь*, *богемский карнавал* či *богемский рекс*, které je označení pro plemeno koček. Avšak více odkazů můžeme najít ve spojení s neutrem *богемское*. Především pak ve spojení *богемское стекло*.

2.3.2. Adjektivum *чешская*

Nabízí se domněnka, že nejčastěji se toto adjektivum bude vyskytovat ve spojení se substantivem *республика*, a tak vznikne oficiální název naší země. Jenomže tomu tak není. Častěji se pojí se substantivem *кухня*. Dále se pak ve větší míře vyskytují spojení jako: *чешская корона*, *чешская валюта* či *чешская пивная*.

2.3.3. Adjektivum *чешское*

Poměrně překvapivě se mezi prvními spojeními s adjektivem *чешское* vyskytuje *чешское возрождение*. Avšak toto spojení se dále objevuje jen sporadicky. Mnohem častěji se vyskytují spojení *чешское пиво* a *чешское стекло* s tím, že spojení *чешское пиво* častěji. Vyskytují se zde i slovní spojení odkazující na historické milníky, jedná se například o *чешское княжество* či *чешское восстание*.

2.3.4. Adjektivum *чешские*

Vzhledem k tomu, že se jedná o adjektivum v plurálu, které je společným tvarem pro všechna předchozí adjektiva, můžeme očekávat, že se ve spojeních s ním budou vyskytovat spíše ta stejná slova jako v předchozích bodech nebo slova na ně odkazující. Jsou to pak spojení jako *чешские блюда*, *чешские рецепты* či *чешские традиционные пивные*. Avšak můžeme zde najít nová spojení, jde například o: *Чешские Авиалинии*, *чешские традиции* nebo *чешские сувениры*.

2.3.5. Substantivum *Чехия*

Zadaný výraz *Чехия* se objevuje ve více než 25 milionech odkazů. Jedná se pak o odkazy na stránky, které poskytují informace o České republice. Dále pak o odkazy na různé blogy či fóra, ve kterých ruští obyvatelé, kteří navštívili Českou republiku, píší různé recenze. Ale i na jednotlivé blogy uživatelů, na kterých se často vyskytují zajímavé informace o České republice. Kromě nominativu, můžeme výraz «Чехия» najít v genitivu. Jedná se pak především o spojení *достопримечательности Чехии* či *карта Чехии*. Častý je i výskyt slova *Чехия* v lokálu. Jde především o slovní spojení: *отдых в Чехии*, *блог о Чехии*. Samozřejmě nemůže být opomenut ani akuzativ. Můžeme vyjmenovat následující slovní spojení: *туры в Чехию*, *виза в Чехию* či *авиа/билеты в Чехию*. Je patrné, že se jedná o slovní spojení, která jsou spojené s plánováním a formálními náležitostmi cesty do České republiky.

2.4. INTERNETOVÉ ZDROJE INFORMACÍ O ČESKÉ REPUBLICĚ.

Dotazníky potvrdily, že Česká republika patří k oblíbeným turistickým destinacím mezi ruskými obyvateli. A ti, kteří ji zatím nenavštívili, uvedli, že by jí chtěli v budoucnu navštívit. A tak se tato okolnost stala podnětem pro to věnovat se tomu, jaké informace o České republice se objevují na ruských internetových stránkách. Mohli bychom je rozdělit na stránky se subjektivními informacemi, jako například faktografické údaje a stránky s objektivními informacemi, kdy se pak jedná o citově zabarvené názory turistů na Českou republiku. Pro turisty jsou pak bezesporu užitejší stránky spadající do druhé skupiny.

2.4.1. Zdroje s faktickými informacemi.

Bohužel stránku, kterou bychom mohli označit za stránku s ověřenou správností informací, se mi nepodařilo najít. A tak se můžeme domnívat, že v případě potřeby zjistit faktické informace o České republice ruští obyvatelé použijí ruskou mutaci Wikipedie (<http://ru.wikipedia.org>). Avšak i zde můžeme nalézt chybné informace. Jako příklad můžeme uvést celkovou délku hranic České republiky se sousedními státy. Je tam totiž

uveden údaj 1880 km
(<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D1%85%D0%B8%D1%8F>).

Avšak skutečná délka hranice je o více jak 400 km delší, konkrétně se jedná o 2290,20 km (<http://www.svetdnes.cz>).

2.4.2. Zdroje s objektivními informacemi.

2.4.2.1. *<http://www.czechiainfo.ru/>*

Tato internetová stránka, jejímž autorem je Alexej Marakulin, je rozdělena do několika sekcí. Je možné tam najít faktické informace o České republice, vybraných městech a zámcích. Dále je tam možné prohlédnout si fotografie z vybraných míst České republiky či informace k i vyřízení víza. Na stránce je dokonce možné vyhledat nejlevnější letenky z Ruska do České republiky. Ruští turisté zcela jistě ocení, že se zde nachází i recenze na pobyt v České republice.

2.4.2.2. *<http://www.meloun.ru/>*

Blok o Česku, Česko očima imigrantů. Jeho autorem je Maria Melouna. Z názvu je možné usuzovat, že se jedná spíše o blog, který je určen pro ruské obyvatele, kteří se chtějí přestěhovat do České republiky natrvalo, jedna záložka se jmenuje Přestěhování do Česka, ale je zde i mnoho informací, které mohou využít i ruští turisté, formálními záležitostmi počínaje a tipy na výlet konče. Na blogu se tedy píše o tom kde a jak si vyřídit vízum, jaké druhy dopravy jsou v České republice a samozřejmě nechybí odkazy na zajímavá místa a kulturní akce probíhající na území České republiky.

2.4.2.3. *<http://www.czechtourism.com/ru/home/>*

Internetová stránka, která je zaměřená na propagaci České republiky mezi zahraničními turisty. Czech tourism je státní příspěvková organizace při Ministerstvu pro místní rozvoj ČR. (<http://www.czechtourism.cz>) Kromě informací o různých památkách se zde turista dozví, jaké jsou možnosti aktivního odpočinku v České republice. A to jak v létě, tak v zimě. Česká republika je zde rozdělena na osm regionů a u každého jsou informace o nejvýznamnějších místech dané oblasti. Ruští turisté pak zcela jistě ocení záložku

„Zdraví a lázeňství“. Na stránce si také turisté mohou vybrat vhodné ubytování či dopravní spojení.

2.5.OBYČEJNÝ „ČESKÝ DEN“ V ŽIVOTĚ RUSŮ

Během dne se lidé dostanou do styku s mnoha předměty a ve většině případů neznají, kde vznikly nebo z jaké země se dováží, a protože se Rusko stává čím dál tím více významnějším obchodním partnerem, budeme se nyní věnovat tomu, s čím českým se mohou obyvatelé Ruska v jejich životě setkat.

Po té co náš sledovaný ruský občan vstane, nasadí si místo brýlí kontaktní čočky, jejichž současnou podobu vymyslel Otto Wichterle. Po ranní hygieně si dá na snídani pečivo s uzeninou, která se v Rusku nevyrábí (<http://foodmarkets.ru/>). Poté se vydá na cestu do práce. Jedná se o majetnějšího občana, a proto do práce pojedou autem, českou „škodovkou“, kterou firma Škoda Auto v loňském roce vyvezla 87 500 (<http://byznys.ihned.cz>). Cestou do práce narazí na pár poutačů lákajících strávit dovolenou v České republice. Jedná se o zdravě žijícího Rusa, a proto si dá na svačinku müsli tyčinku, vyrobenou firmou Úsovsko a.s. (tedy firmou, které má své ovocné sady v místě svého trvalého bydliště). V práci se věnuje korespondenci, mezi kterou najde i nabídku české firmy na dodání jejího zboží. Po té co se vrátí z práce, se věnuje sportu, pravděpodobně v oděvu s motivem Prahy, který si koupil v minulosti při její návštěvě. Po večeři si dá české pivo, jehož značek je možné v Rusku sehnat nepřeberné množství a usadí se k televizi, na ruských kanálech bohužel není nic, co by ho zajímalo a při přepínání kanálů narazí na satelitní vysílání ČT24. Při sledování televize hledá tipy na dovolenou a vzpomene si na poutače, a proto zadá do vyhledavače «Чехия» a narazí na různé videospoty propagující Českou republiku jako ideální místo pro dovolenou. Po poradě s manželkou, se kterou se seznámil na služební cestě v České republice, zarezervuje letenky pro celou rodinu.

2.6. ПРĚJÍMÁNÍ SLOV

«Язык как средство общения людей и сформированная с его помощью культура данного общества находятся в неразрывной связи и непрерывном взаимодействии, что и определяет их развитие (Ter-Minasova 2008: 19).

Vzhledem k tomu, že tato bakalářské práce se věnuje povědomí ruské společnosti o České republice, rozhodl jsem se její část věnovat tomu, jak český jazyk obohatil ten ruský tím, že některá slova používaná v současném ruském jazyce mají český původ. Na prvním místě nemůže být zmíněno jiné slovo než *robot* (*робот*), které dala Česká republika, konkrétně spisovatel Karel Čapek, celému světu. Do ruského jazyka dále pronikla slova *polka* (*полька*), *zátek* (*замок*), *způsob* (*способ*). Vidíme, že sice došlo k zachování rodu, ale byla nahrazena některá písmena. Příkladem slova, u něhož došlo ke změně rodu při přejímání je slovo *pistole* (*пистолем*), kdy se z feminina v českém jazyce stalo maskulinum v ruském jazyce. (<http://cestina-rustina.ru>)

Jazyk má význam ještě z jednoho důvodu: «Язык – зеркало культуры, в нем отражается не только реальный мир, окружающий человека, не только реальные условия его жизни, но и общественное самосознание народа, его менталитет, национальный характер, образ жизни, традиции, обычаи, мораль, система ценностей, мироощущение, видение мира (Ter-Minasova, 2008: 19).

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se věnoval povědomí současné ruské společnosti o České republice. Po analýze excerpovaného materiálu jsem dané téma zasadil do sociálně-politického rámce. Hlavním důvodem k výběru daného tématu byl můj zájem o danou problematiku a také moje studijní stáž v Petrohradě, kde jsem provedl dotazníkové šetření a získal tak většinu materiálu.

Cílem této bakalářské práce byla analýza shromážděných dotazníků o znalostech občanů ruské společnosti o České republice.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části, a sice na část teoretickou a část praktickou.

Materiál pro teoretickou část jsem čerpal především z knih Česko-ruské vztahy v 19. a 20. století autorů J. Němečka a E. Voráčka, Role Československa v sovětské strategii od J. Kalvody a několika internetových zdrojů.

Materiál pro praktickou část mé práce jsem získal především během mojí měsíční studijní stáže v ruském Petrohradě. Po té jsem na internetových stránkách hledal další doplňující informace. Hledal jsem například stereotypy, které jsou v Rusku o České republice rozšířené.

V první části této bakalářské diplomové práce, tedy v teoretické části, jsem se zabýval především česko-ruskými vztahy od 19. století do současnosti, protože se domnívám, že od této doby se začaly nejvýrazněji rozvíjet. Vzájemné vztahy jsem rozdělil do několika skupin a v každé jsem popsal významné momenty. Nejvíce jsem se věnoval politickým vztahům, protože ty nejvíce ovlivňují život občanů. Vztahy v této oblasti jsem popsal na základě významných historických milníků. Dále jsem popsal vzájemné vztahy ve vědě, ekonomice a sportu a také jsem se věnoval vztahům v oblasti kultury. Na závěr částí věnovaných vzájemným vztahům mohu říci, že vztahy mezi oběma státy nejsou konstantní, ale mění se v závislosti na konkrétní situaci a stávají se horšími nebo lepšími. Pokud toto tvrzení vztáhneme na současné dění ve světě, pak můžeme říci, že se současný český pohled na Rusko zhoršil, poněvadž mnoho českých obyvatel odsoudilo zásah Ruska do politického dění na Ukrajině a bojí se možného dopadu tohoto zásahu na Českou republiku.

Teoretickou část jsem zakončil částí o české národnostní menšině na území Ruska a ruské národnostní menšině na území České republiky a o českých a ruských velvyslanectvích na území České republiky a Ruska. Zjistil jsem, že počet rusky mluvících obyvatel žijících na území České republiky se každoročně zvětšuje a navíc mezi lety 2003 – 2012 se více jak zdvojnásobil. Více jak 60 % rusky mluvících obyvatel pak žije samozřejmě v Praze.

Na teoretickou část jsem navázal v praktické části, která je rozdělena na 6 oddílů a z každého oddílu jsem vyvodil nějaký závěr.

Na jejím začátku jsem provedl analýzu dotazníků od respondentů rozdělených do tří skupin – studenti, pracující, obyvatelé důchodového věku. Dotazníky jsem shromažďoval během měsíční stáže v ruském Petrohradě v dubnu 2013 a také jsem je rozesílal na internetu. Poněvadž většina současného ruského obyvatelstva žije ve městech, rozhodl jsem se ve své bakalářské práci věnovat městskému obyvatelstvu. V dotaznících byli respondenti dotazováni na otázky z různých oblastí. Otázek bylo celkem 10 a byly řazeny od obecných ke konkrétnějším, tedy od určení polohy po nazvání českého města, typického výskyt ruský mluvících obyvatel. Po těchto otázkách měli respondenti krátce popsat Českou republiku. Z odpovědí získaných v dotaznících vyplynulo, že Česká republika je pro Rusy oblíbenou turistickou destinací, ale z různých příčin by většina Rusů v České republice bydlet nechtěla. Většina turistů z Ruska pak samozřejmě cestuje do Prahy nebo do Karlových Varů. Tato skutečnost je pak příčinou toho, že pro většinu Rusů je Praha a její památky, především pak Karlův most, Staroměstské náměstí a místní orloj, symbolem celé České republiky. Česká republika je v Rusku známá i díky několika osobnostem. Mezi nejznámější české osobnosti v Rusku patří Tomáš Garrigue Masaryk, Antonín Dvořák, Bedřich Smetana či Franz Kafka. Dotazníky rovněž potvrdily dobré znalosti současné ruské společnosti o České republice.

Poté jsem se věnoval stereotypům, které jsou o České republice v Rusku rozšířené. Po proanalyzování jednotlivých stereotypů můžeme říci, že Česká republika je známá především svými památkami, k nimž patří i hrady a zámky, které jsou prakticky ve všech větších městech. Česká republika je proslulá také častým výskytem červených střech, dlážděných ulic a nedostatkem parkovacího místa. Můžeme říct, že Česká republika je mezi ruskými turisty oblíbená i díky tomu, že český a ruský jazyk jsou slovanské jazyky, jsou si tedy blízké a je tedy větší šance na to se domluvit.

V jazykové stránce jsem se věnoval výskytu slov jako *чешский, чешская, чешское* či *Чехия* ve slovních spojeních v ruském internetovém vyhledávači Yandex. A můžeme říct, že k nejvyhledávanějším patří slovní spojení *чешский язык, богемский хрусталь, чешская кухня, чешская пивная, досропримечательности Чехии, отдых в Чехии*. Dále jsem se věnoval českým slovům, která byla přejata do ruského jazyka. K takovým slovům patří *robot (робот), polka (полька)*, či *zátek (замок)*

V praktické části jsem se také zabýval tím s jakými českými výrobky, předměty se mohou obyvatelé Ruska setkat během dne.

Po důkladné analýze všech materiálů mohu říci, že současná ruská společnost má určitou představu o České republice, i když je třeba založena jen na základních informacích, jako je určení polohy, znalosti hlavního města či uvedení něčeho typického pro českou republiku. Lépe jsou na tom samozřejmě ti občané, kteří Českou republiku navštívili, ti jsou pak schopni popsat Českou republiku detailněji, často na základě toho co zde zažili.

РЕЗЮМЕ

Данная бакалаврская работа, которая называется «Чешская Республика в сознании современного российского общества», разделена на две части – практическую и теоретическую. Выбор данной темы был мотивирован естественным любопытством узнать, что русские знают о моей стране, а также месячной стажировкой в Санкт-Петербурге.

Цель данной бакалаврской работы – узнать, что граждане России знают о Чешской Республике, поскольку с 1948 по 1989 она была под влиянием советского блока, хотя не была государством, входящим в СССР. В течение стажировки было проведено анкетирование с целью сбора материалов, которые вместе с другими данными являются основным материалом для подведения итогов о том, какие знания имеет современное российское общество о Чешской Республике.

В теоретической части данной бакалаврской работы читатель знакомится с важными событиями с 19 века до настоящего времени, которые оказали влияние, положительное и отрицательное, на чехословацко-советские, точнее чешско-российские отношения в различных областях жизни. Отношение можно понимать, как связь между двумя или больше объектами или субъектами, которые оказывают влияние друг на друга, и в идеальном случае данная связь должна быть выгодна для всех участвующих сторон. Настоящий период был выбран, так как с данного момента начали развиваться взаимные отношения в большой мере. В данной части дается характеристика некоторых важных областей чехословацко-советских, точнее чешско-российских отношений. К числу таких областей принадлежат политика, экономика, наука, культура или спорт.

Сначала дается характеристика политических отношений, которым уделено наибольшее внимание из всех областей, описанных в данной бакалаврской работе, так как политика играет важную роль в жизни граждан и многие люди часто формируют свое мнение о другом государстве на основе взаимных политических отношений. Внимание уделено политическим отношениям с начала Первой мировой войны до современности, а оценка политических отношений дается главным образом на основе описания данных исторических событий 20 века. Например,

освобождение Чехословакии Красной Армией или ввод войск Варшавского договора в августе 1968 года.

Далее описываются научные отношения. Особенно значительным было знакомство Дмитрия И. Менделеева с профессором Богуславом Браунером. Таким образом чешские студенты могли познакомиться с периодической системой химических элементов раньше, чем в другим западных странах. В экономических отношениях чешский экспорт выше чешского импорта. Из Чешской Республики больше всего экспортируются машины и транспортные средства, а в обратном направлении больше всего импортируются нефтепродукты. Важную роль играет тоже сектор услуг. Потом следует характеристика спортивных отношений, в рамках которых внимание сосредоточено на хоккее с шайбой, так как во время власти коммунистической партии многие граждане Чешской Республики понимали победы чешских хоккеистов над советскими как расплату за события 1968 года.

Последней областью, описываемой в данной работе, является культура. Здесь описывается деятельность чешских и русских выдающихся личностей из области культуры, которые стали известны в России или Чешской Республике. Например, Альфонс Муха, который прославился своей серией картин «Славянская эпопея» Большинство материалов теоретической части бакалаврской работы опирается на книгу «Чешско-Российские отношения в 19-20 веках», написанную Я. Немечеком и Э. Ворачеком.

На основе теоретической части данной бакалаврской работы можно сказать, что отношения между обеими странами не являются константными, но они всегда меняются на основе конкретного исторического события - или к лучшему, или к худшему состоянию. Например, современная политическая ситуация на Украине, а именно на Крымском полуострове, стала причиной ухудшения взаимных чешско – российских политических отношений.

В практической части проводится анализ знаний современного российского общества о Чешской Республике на основе накопленных материалов. В процессе анализа вышеупомянутой проблематики использована информация, полученная из анкеты, проведенной в апреле 2013 года в городе Санкт-Петербург во время стажировки и с помощью интернет-анкеты. По данным статистики, в 2013 году 74 процентов российского населения жило в городах. И, таким образом, данный анализ

посвящен городскому населению. Для упрощения ориентации в накопленной информации и возможности получить определённое сравнение в рамках отдельных возрастных групп российского общества, отдельные опрошенные были разделены на три следующие группы: студенты, работающие и пенсионеры. Можно ожидать, что опрошенные в рамках каждой группы имеют разные ассоциации с Чешской Республикой. У студентов скорее всего речь пойдет о связи Чешская Республика и современность, она связана главным образом с путешествием, которое можно считать источником информации для другой группы. Но у данной группы можно ожидать и связь с историей, которую можно считать источником информации для третьей группы. Например, освобождение Чехословакии Красной Армией в 1945 году или захват Чехословакии советскими войсками в 1968 году. Кроме того, очевидно, что некоторые ответы будут появляться во всех трех группах опрошенных. В анкете было десять вопросов и в конце респонденты должны были дать краткое описание Чешской Республики. В данной анкете респондентов спрашивали о том, посетили ли они уже Чешскую Республику и какие места. Потом они должны были определить географическое положение и что у них сразу всплывает в памяти, когда скажут слово «Чехия». Далее было внимание уделено выдающимся чешским личностям, известным среди российских граждан, так как у многих людей в связи с любой страной мира может всплыть в памяти некоторая известная личность. В конце анкеты респонденты должны были назвать типичный чешский напиток, город, известный наличием большого количества граждан России. Факт, что русские патриоты и гордятся своей страной, очевиден в ответах на последний вопрос данной анкеты, так как на вопрос «Вы хотели бы жить в Чешской Республике?» в большинстве случаев появлялся ответ в том смысле, что они уже привыкли к жизни в России. Но несколько респондентов среди студентов способно представить себе, что они жили бы в Чешской Республике. Наконец был сделан анализ всех накопленных анкет, после которого можно сделать следующий вывод: «Чешская Республика – популярное туристическое место для проведения отдыха российских туристов. Безусловно, большинство туристов направляется в Прагу или Карловы Вары, которые с большим преувеличением называются «Ивановы Вары». Прагу и ее самые известные достопримечательности, в том числе Карлов мост или куранты на Староместской площади, также можно считать символом Чешской Республики для большинства граждан России. Кроме исторических событий, граждане России связывают

Чешскую Республику с выдающимися личностями. К числу данных личностей относятся первый чехословацкий президент Томаш Г. Масарик, композиторы Антонин Дворжак и Бедржих Сметана или писатель Франц Кафка. Интересно, что в России популярно и фиктивное лицо – солдат Швейк. Граждане, посетившие в прошлом Чешскую Республику, ее связывают с опытом, полученным во время пребывания. Хотя Чешская Республика популярна среди туристов, многие граждане России не способны представить себе жизнь в Чехии. Остается вопрос, почему: потому что они патриоты или просто Чешская Республика является недостаточно привлекательной для их жизни, хотя почти все граждане считают Чешскую Республику развитым европейским государством. И в заключение можно сказать, что анкета подтвердила хорошие знания современного российского общества о Чешской Республике.

Хорошим источником информации о Чешской Республике являются стереотипы распространенные среди граждан России. Например, «В каждом чешском городе есть небольшой замок или крепость», «Чехия – страна красных крыш». Проанализировав распространённые стереотипы о Чешской Республике, можно дать следующую характеристику: «Чешская Республика в России известна благодаря своим культурным, главным образом архитектурным достопримечательностям, которые находятся прежде всего в больших городах. Данные города известны также тем, что в них множество домов с красными крышами и их улицы из брусчатки, таким образом, если вы едете в Чешскую Республику, в вашем чемодане должна быть удобная обувь. В каждом из больших городов, как правило, находится замок или крепость, по всей вероятности - средневековая. Отрицательная сторона вышеупомянутых городов - недостаточное место для парковки, поэтому лучше использовать городской транспорт, совершающий значительное количество рейсов даже ночью. Кроме архитектурных достопримечательностей, Чешская Республика славится огромным количеством природных памятников. Трудный день можно закончить беседой с друзьями за кружкой вкусного чешского пива и при звучании традиционной чешской музыки. Чешский и русский языки входят в число славянских языков, поэтому они довольно похожи друг на друга. Сверх того, большая часть граждан среднего возраста владеет хотя бы элементарными знаниями русского языка. Причина в том, что во время социализма русский язык был обязательным предметом в чешских школах.

На основе вышеуказанного можно сказать, что у русских во время их пребывания в Чешской Республике, не будет проблемы договориться.» Таким образом выглядит Чешская Республика на основе распространенных о ней в России стереотипов.

Начало 21 века было посвящено развитию подключений к интернету и количество домашних хозяйств с подключением к интернету повышается во всем мире. Данный факт стал стимулом для стремления узнать, какую информацию о Чешской Республике можно получить при написании слов *Чешская Республика*, *Чехия*, *чешский* и другие. Информация и словосочетания с вышеприведенными словами были получены в браузере Яндекс. Были обнаружены следующие факты. Имя прилагательное *чешский* чаще всего появляется в словосочетаниях *чешский язык*, часто появляется и форма данного словосочетания в родительном падеже со словом курс - *курсы чешского языка*. Синонимом данного слова является прилагательное *богемский*, которое появляется в словосочетаниях *богемский хрусталь*, *богемский рекс*, *богемский карнавал*. Форму женского рода вышеприведенного имени прилагательного можно найти в таких словосочетаниях, как *чешская кухня*, *чешская валюта* и – на удивление - меньше в словосочетании *Чешская Республика*. Имя прилагательное *чешское* появляется, можно сказать, как и ожидалось в словосочетаниях *чешское стекло* и *чешское пиво*. Реже в словосочетаниях *чешское восстание* или *чешское княжество*. В форме множественного числа данных имен прилагательных появляются те же самые словосочетания. К новым словосочетаниям можно отнести *Чешские авиалинии* или *чешские традиции*. Чехия - официальное сокращенное название страны - наблюдается в словосочетаниях *достопримечательности Чехии* или *отдых в Чехии*. Частыми являются также словосочетания в винительном падеже: *туры в Чехию* или *авиа/билеты в Чехию*. Найти заверенную фактографическую информацию о Чешской Республике на русском языке в Интернете сложно, но там много блогов с описаниями туристов, и, честно говоря, они полезнее, так как лучше узнать, что могут туристы ожидать от поездки в Чешскую Республику, сколько там жителей или какие там самые большие города. Немалое количество товаров, экспортированных чешскими компаниями в Россию, причина того, что в данной бакалаврской работе описывается то, с какими чешскими товарами обычный гражданин России может встретиться в течение дня. В конце работы внимание уделено языку - конкретно заимствованию чешских слов в русский язык,

так как чешский и русский языки входят в славянские языки. Было обнаружено, что в русском языке находятся следующие исконно чешские слова: *робот* (в чешском языке *robot*), *полька* (*polka* - танец), *замок* (*zámek*) или *шпособ* (*způsob*).

И наконец, обобщая все накопленные данные, можно сказать, что практически все граждане России имеют основную информацию о Чешской Республике. Это значит, что они способны определить ее географическое положение и перечислить несколько фактов, которые они считают характерными для Чешской Республики. Однако, все в связи с Чешской Республикой назовут столицу Прагу и это приводит нас к заключению, что Прага является символом Чешской Республики среди обычных граждан, не разбирающихся в Чешской Республике. Безусловно, что, по сравнению с обычными гражданами, граждане России, посетившие в прошлом Чешскую Республику, способны рассказать большое количество подробностей о Чешской Республике. Хорошие знания были также, естественно, обнаружены у студентов и преподавателей чешского языка, но их мало. У всех граждан с подключением к Интернету есть возможность найти много сведений о Чешской Республике на разных веб-страницах. Однако найти достоверную информацию на русском языке сложно, но в Интернете много разнообразных отзывов российских туристов, положительных и отрицательных, о Чешской Республике.

BIBLIOGRAFIE

Český exportér: příloha Hospodářských novin – vydavatelství *Economia*, a. s., červen 2013/04

DENŠČIKOVA, A. V. *Jak Prahu vnímala ruská inteligence ve dvacátých letech 20. století*. In: Němeček, Voráček. Česko-ruské vztahy v 19. a 20. století. Praha: Historický ústav, 2011, s. 379 – 384.

FOZIKOŠ, A., REITEROVÁ, T. *Reálie rusky mluvících zemí: Osnovnyje fakty iz istorii i dejstvitel'nosti Rossii i Belarusi*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 1998, 75 s. ISBN 80-857-8476-9.

JINDRA, J. *Velcí chemici – Mendělejev a Brauner*. In: Němeček, Voráček. Česko-ruské vztahy v 19. a 20. století. Praha: Historický ústav, 2011, s. 405 – 408.

KALVODA, J. *Role Československa v sovětské strategii*. Překlad Vladimír Petkevič. Kladno: Dilo, 1999, 426 s., [32] s. obr. příl. Paměť. ISBN 80-902-5301-6.

MELNIKOV, G. P. *Rusko v díle Alfonse Muchy*. In: Němeček, Voráček. Česko-ruské vztahy v 19. a 20. století. Praha: Historický ústav, 2011, s. 343 – 350.

NĚMEČEK, J. *Československo-sovětské vztahy na sklonku 2. světové války*. In: Němeček, Voráček. Česko-ruské vztahy v 19. a 20. století. Praha: Historický ústav, 2011, s. 23 – 48.

Reflex: společenský týdeník. Praha: Ringier ČR, roč. 2011, č. 27.

RICHTEREK, O. *K česko-ruským literárně-kulturním kontaktům na přelomu 19. a 20. století*. In: Němeček, Voráček. Česko-ruské vztahy v 19. a 20. století. Praha: Historický ústav, 2011, s. 385 – 394.

STĚPANOVÁ, L., VYCHODILOVÁ, Z. *Reálie současného Ruska*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, 89 s. ISBN 978-80-244-2855-0.

STĚPANOVA, L., VYCHODILOVÁ, Z. *Zeměpisné a politické reálie současného Ruska*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, 104 s. ISBN 80-244-1164-4.

VACEK, J. *Čeští lékaři v Rusku a česko-ruské styky v oblasti lékařských věd v druhé polovině 19. a na počátku 20. století*. In: Němeček, Voráček. Česko-ruské vztahy v 19. a 20. století. Praha: Historický ústav, 2011, s. 395 – 403.

VLČEK, R. *Jaroslav Bidlo – k formování českého dějepisného diskursu o minulosti Ruska*. In: Němeček, Voráček. Česko-ruské vztahy v 19. a 20. století. Praha: Historický ústav, 2011, s. 313 – 330.

VONDROVÁ, J. *Současný stav výzkumu „Pražského jara“*. In: Němeček, Voráček. Česko-ruské vztahy v 19. a 20. století. Praha: Historický ústav, 2011, s. 133 – 143.

VORÁČEK, E. *Gorbačov a kolaps státního socialismu v Československu*. In: Němeček, Voráček. Česko-ruské vztahy v 19. a 20. století. Praha: Historický ústav, 2011, s. 145 – 158.

ТЕР-МИНАСОВА, С. Г. *Война и мир языков и культур*. Москва: Слово, 2008. ISBN 978-5-387-00076-8.

Internetové zdroje:

Mezilidský vztah. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Mezilidsk%C3%BD_vztah

Стереотипы о Чехии. In: *Иж-Балтика Плюс* [online]. [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: <http://uchebavchehii.ru/2012-11-07-17-26-32.html>

Туристы из России установили в Чехии рекорд. In: *420on.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: <http://420on.cz/news/people/40683-turisty-iz-rossii-ustanovili-v-chehii-rekord>

<http://byznys.ihned.cz/c1-61543980-skode-auto-mezirocne-klesly-prodeje-o-2-procenta-mene-vyvezla-do-ciny-a-ruska>

<http://cesky-dum.czechcentres.cz/cs/o-nas/>

<http://cesky-dum.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/karel-gott/>

<http://cesky-dum.czechcentres.cz/cs/stravovani/restaurace/>

<http://cestina-rustina.ru/?smid=30>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ce%C5%A1i>

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ceskoslovensk%C3%A9_legie

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Alexandrovci>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Remek>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Rusk%C3%A1_men%C5%A1ina_v_%C4%8Cesku

http://cs.wikipedia.org/wiki/Slovansk%C3%A1_epopej

<http://eng.baltika.ru/brand/0/3/165/praha.html>

<http://foodmarkets.ru/blurb/topic/49167>

<http://rsvk.cz/cs/hlavni/knihovna/>

<http://rsvk.cz/kurzy/>

<http://ru.wikipedia.org>

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D1%85%D0%B8%D1%8F>

http://sport.aktualne.cz/medailova-bilance-na-olympiade-v-soci/r~11a13b28925411e3b25d002590604f2e/?utm_source=centrumHP&utm_medium=dynamicleadbox&utm_campaign=B&utm_term=position-21

<http://sport.aktualne.cz/rusove-klamou-svet-puky-pry-vyrobili-oni-jsou-ale-z-ceska/r~7c344d1a6b6511e3aa2e0025900fea04/>

<http://stavba.tzb-info.cz/tepelne-izolace/10854-cesko-slezskou-stopu-v-soci-zanechaji-mobilni-kontejnery-s-vykonnou-izolaci>

<http://vlast.cz/hokejove-puky-z-ceska-budou-i-v-soci-objevily-se-tam-zahadne/>

<http://www.absjets.cz/cs/media-centrum/archiv-novinek/ceska-stopa-v-sochi-spolecnost-abs-jets-se-postara-o-soukrome-tryskace>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/156205-cesko-ruske-vztahy-pripominaji-pohyb-na-houpacce/>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/28832-v-rusku-vypukla-jagrmanie/?mobileRedirect=off>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/229030-cestina-je-slyset-i-na-kavkazu-udrzuje-ji-ceska-mensina/>

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej/ve-stopach-doby/1969/154-v-obrovske-nepokoje-vyustilo-vitezstvi-ceskoslovenskeho-tymu-nad-sovetskymi-hokejisty/>

<http://www.czechiainfo.ru/>

<http://www.czechtoday.eu/muzikanti/cheshskiy-bard-yaromir-nogavitsa-pobival-v-moskve.html>

<http://www.czechtourism.com/ru/home/>

<http://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/zakladni-informace/>

http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/population/demography/#

<http://www.iolivier.cz/index.php?idoflevel=49&page=3&urllofpage=index.php%3Fidoflevel%3D49>

<http://www.karlovyvary.cz/cs/busta-petra-velikeho>

<http://www.karlovyvary.cz/cs/dum-petr>

<http://www.karlovyvary.cz/cs/pravoslavna-kaple-sv-nikolaje>

<http://www.karlovyvary.cz/cs/pravoslavny-kostel-sv-petra-pavla-0>

<http://www.karlovyvary.cz/cs/vyhliodka-petrova-vysina>

<http://www.meloun.ru/>

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/kontaktني_cesky_urad/index.html

1) http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/kontaktني_cizi_urad/-mzv-publish-cz-o_ministerstvu-adresar_diplomatickych_misi-cizi_urady_pro_cr-rusko_velvyslanectvi_ruske_federace.html

2) http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/kontaktني_cizi_urad/-mzv-publish-cz-o_ministerstvu-adresar_diplomatickych_misi-cizi_urady_pro_cr-rusko_konzulat_ruske_federace.html

3) http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/kontaktني_cizi_urad/-mzv-publish-cz-o_ministerstvu-adresar_diplomatickych_misi-cizi_urady_pro_cr-rusko_generalni_konzulat_ruske_federace_1.html

4) http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/kontaktني_cizi_urad/-mzv-publish-cz-o_ministerstvu-adresar_diplomatickych_misi-cizi_urady_pro_cr-rusko_generalni_konzulat_ruske_federace.html

http://www.mzv.cz/moscow/cz/o_velvyslanectvi/jak_nas_najdete.html

<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Dvakrat-Rusko-pro-Zemana-Polympiade-ho-letos-ceka-jeste-oficialni-navsteva-302266>

<http://www.pivnidenik.cz/clanek/4631-Ceska-pivni-stop-a-v-Rusku/index.htm>

<http://www.prague-express.cz/czech.html>

<http://www.svetdnes.cz/zebricek/delka-hranic.html>

http://zpravy.idnes.cz/cesko-ruske-vztahy-spory-zadne-obcas-jiskry-fmn-/domaci.aspx?c=A060228_180856_domaci_miz

<http://zpravy.ihned.cz/c1-61412970-zimni-olympiada-v-soci-v-cislech>

PŘÍLOHA

1) Seznam českých osobností podle počtu vyhledávání za měsíc

Pořadí	Osobnost	Počet vyhledání za měsíc
1.	Franz Kafka	7903
2.	Johann Gregor Mendel	3389
3.	Jan Ámos Komenský	3025
4.	Milan Kundera	2981
5.	Jaroslav Hašek	1822
6.	Jaromír Jágr	1477
7.	Antonín Dvořák	1389
8.	Karel Gott	1270
9.	Miloš Forman	1255
10.	Švejk	866
11.	Karel Čapek	850
12.	Jan Hus	659
13.	Madeleine Albright	601
14.	Vlastimil Petržela	592
15.	T. G. Masaryk	366
16.	Václav Havel	299
17.	Eva Herzigová	240
18.	Pavel Nedvěd	163
19.	Karel IV.	78
20.	Božena Němcová	49

Zdroj: <http://www.iolivier.cz/index.php?idoflevel=49&page=3&urlofpage=index.php%3Fidoflevel%3D49>

2) Hokejové Puky pro ZOH 2014 v Soči

Zdroj: <http://vlast.cz/hokejove-puky-z-ceska-budou-i-v-soci-objevily-se-tam-zahadne/>

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2012/2013

Studijní program: Filologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Ruština se zaměřením na hospodářsko-právní a
turistickou oblast (RHP)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
PLUHÁČEK Emil	Kozov 15, Bouzov - Kozov	F11539

TÉMA ČESKY:

Česká republika v povědomí současné ruské společnosti

NÁZEV ANGLICKY:

The Czech Republic in awareness of current Russian society

VEDOUcí PRÁCE:

Prof. Ludmila Stěpanova, CSc. - KSR

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Excerpce materiálů
2. Studium odborné literatury
3. Sběr materiálů pro bakalářskou práci
4. Analýza a klasifikace shromážděného materiálu
5. Vyvození závěrů

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

SERGEJEVA, A. V.: Russkie stereotipy povedenija, tradicii, mentalnost, Moskva 2005
SOLOVJEV, V. M.: Tajny russoj duši. Moskva 2001
BELJANKO, O. E., TRUŠINA, L. B.: Russkie s pervogo vzgljada. Moskva 1994
ANIKIN, V. P.: Russkij folklor. Moskva 1987
NĚMEČEK J., VORÁČEK E.: Česko-Ruské vztahy v 19. a 20. století, Praha 2011

Podpis studenta:

Pluháč

Datum: 20.05.2013

Podpis vedoucího práce:

Stěp

Datum: 20.05.2013

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Emil Pluháček

Název katedry: Katedra slavistiky

Název fakulty: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název bakalářské práce: Česká republika v povědomí současné ruské společnosti

Vedoucí práce: prof. Ludmila Stěpanova, CSc.

Počet znaků: 96 565

Počet příloh: 2

Počet titulů použité literatury: 16 (+ 54 internetových)

Klíčová slova: česko-ruské vztahy, politika, sport, kultura, ekonomika, věda

Charakteristika bakalářské práce: Tato bakalářská práce se zabývá povědomím současné ruské společnosti o České republice. Skládá se ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část se dělí na šest kapitol, které jsou zaměřeny česko-ruské vztahy ve vybraných oblastech, české a ruské národnosti menšině a českým a ruským velvyslanectvím. Praktická část je rovněž rozdělena na šest kapitol a zaměřuje se na analýzu odpovědí získaných z dotazníků, stereotypy o České republice, výskyt slov odkazujících na Českou republiku ve slovních spojeních na ruském internetu. V závěru kapitol jsou shrnuty výsledky

ANNOTATION

Surname and name: Emil Pluháček

Name of department: Department of Slavonic Studies

Name of faculty: Philosophical Faculty Palacký University Olomouc

Name of work: The Czech Republic in an awareness of current russian society

Work leader: Prof. Ludmila Stěpanova, CSc.

Number of symbols: 96 565

Number of enclosure: 2

Number of titles of used literature: 16 (+ 54 online)

Key words: Czech-Russian relation, politics, sport, culture, economy, science

Characteristics: This thesis is interested in awareness of current russian society about the Czech Republic. It consists of two parts – theoretical and practical. There are six chapters in theoretical part, that are focused on a Czech-Russian relations in selected areas, a Czech and a Russian minority nationalities and the Czech and the Russian Embassy. The practical part is divided into six chapters, too. It is focuses on the analysis of the collected questionnaires, stereotypes about the Czech Republic, the occurrence of words phrase referring to the Czech Republic in the phrase on the Russian Internet. Results are summarized at the end of chapters